

Nota zienswijzen behorende bij Notitie Reikwijdte en Detailniveau m.e.r. windlocaties Gemeente Diemen

(vastgesteld door het Diemer college op 23 januari 2023)

Inleiding

Van 23 september 2022 tot 5 november 2022 heeft de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage gelegen.

De NRD is de eerste stap in de procedure voor het opstellen van de Milieueffectrapportage (MER) over de Diemer zoekgebieden voor windenergie.

Daarbij is eenieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen in te dienen op de NRD en zijn adviezen ingewonnen.

Om bewoners en belanghebbenden actief bij het milieuonderzoek te betrekken is er op 12 oktober 2022, bij de start van de zienswijzenprocedure, een informatiebijeenkomst in de vorm van een inloopavond georganiseerd.

Deze bijeenkomst was bedoeld om uitleg te geven over het m.e.r.-proces en de NRD. De avond was opgedeeld in twee delen: eerst een korte informatieve presentatie voor iedereen. Daarna een informatiemarkt met kraampjes over de verschillende onderwerpen met de mogelijkheid om in gesprek te gaan met de experts. Er waren circa 40 bezoekers.

Ronde tafel

Op 12 oktober 2022 in de middag organiseerden we een ronde tafel voor partijen die institutioneel en organisatorisch betrokken (moeten) zijn bij de m.e.r.-procedure. De middag was opgedeeld in twee delen: eerst een korte informatieve presentatie voor iedereen. Daarna volgden gesprekken in drie kleine groepen:

1. Gemeenten en provincie
2. Netwerkbeheerders
3. Natuur- en landschapsorganisaties

Er waren 16 deelnemers.

Over het vrijgeven voor zienswijzen van de NRD en de bijeenkomsten is vanaf begin september 2022 uitgebreid gecommuniceerd.

- Er is een persbericht gepubliceerd waarin de start van het m.e.r.-traject, de NRD en de zienswijzenprocedure zijn aangekondigd en iedereen werd uitgenodigd voor de inloopavond op 12 oktober 2022.
- Er is een brief verstuurd naar omwonenden van de windenergie zoekgebieden. De gemeente Gooise Meren en Amsterdam hebben zelf de eigen inwoners rondom de Diemer zoekgebieden geïnformeerd.
- Professionele en institutioneel betrokkenen (denk bijvoorbeeld aan ambtenaren van buurgemeenten en de provincie, Liander en Staatsbosbeheer) werden uitgenodigd voor een rondetafelgesprek.
- Een overzicht van de communicatie is opgenomen bij zienswijze 3.1.

In totaal zijn 46 zienswijzen ontvangen op de NRD.

De zienswijzen zijn hieronder samengevat en voorzien van een reactie. In de laatste kolom is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geeft tot aanpassing van de NRD. Waar dat het geval is, is kort aangeduid welke aanpassing is gedaan in de NRD. Opmerkingen die geen betrekking hebben op de NRD of het m.e.r.-proces worden ter kennisgeving aangenomen.

Deze Nota van Zienswijzen wordt gezamenlijk met de aangepaste NRD aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders, zodat deze kan worden betrokken bij de overwegingen. De Nota van Zienswijzen wordt tevens verzonden aan de indieners van de zienswijzen.

In de beantwoording wordt gebruikt gemaakt van een aantal afkortingen, deze staan voor:

NRD: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

m.e.r. milieueffectrapportage (de procedure)

MER: Milieueffectrapport (het product)

NNN: Natuurnetwerk Nederland

LIB: Luchthavenindelingsbesluit Schiphol

MEDEDELINGEN

Afbakening zoekgebieden

Tijdens de ronde tafel met stakeholders over de concept NRD Windlocaties op 12/10/2022 zijn vragen gesteld over de logica achter de begrenzing van de Diemer zoekgebieden voor windturbines. Hoe zijn de vijf zoekgebieden in de concept NRD tot stand gekomen? Kan met kennis van nu nog eens goed worden gekeken naar de exacte begrenzing?

Een reconstructie van het proces dat tot de vijf gebieden in de NRD heeft geleid, heeft enkele onvolkomenheden aangetoond, waarop besloten is om beperkte aanpassingen te doen aan de begrenzing van drie zoekgebieden van het m.e.r.. Het betreft de volgende wijzigingen:

1. Binnen de begrenzing van zoekgebied B bevindt zich een weg op het talud. Dit deel moet geen onderdeel zijn van het MER onderzoeksgebied B. Zoekgebied B wordt verkleind door de oeverlijn als nieuwe grens te hanteren.
2. De zoekgebieden A en B zijn overblijfselen van langere stroken die naar aanleiding van de motie van de raad op 120 meter afstand langs de zware infrastructuur zijn getrokken. De ruimte tussen A en B kent op basis van eerder onderzoek (Pondera, 2020) geen harde belemmeringen. Het gebied tussen A en B is relatief klein. Om een zorgvuldige afweging over de effecten van windturbines te kunnen maken worden A, B (aangepast volgens wijziging 1) en het tussengelegen gebied samengevoegd tot één onderzoeksgebied.
3. Voor zoekgebied C van de NRD (in de nieuwe kaart gebied B) bleek onterecht rekening te worden gehouden met een elektriciteitshuisje. Dit gebied is daarom verruimd.

Aanpassing NRD

De zoekgebieden voor het MER zijn aangepast ten opzichte van de concept NRD van 21 september 2022. De relatief kleine aanpassingen leiden, op basis van de fysiek beschikbare ruimte, niet tot meer of minder mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines. Het samengevoegde gebied A heeft bijvoorbeeld ruimte voor maximaal één turbine, gelijk aan voormalig gebieden A en B die te dicht op elkaar gelegen waren om beide tegelijk te kunnen benutten.

Zoekgebieden A t/m E uit de concept NRD

Aangepaste zoekgebieden A t/m D

Maximale hoogte windturbines

Zoals in de NRD aangegeven vallen de onderzoeksgebieden binnen het Luchthavenindulingsbesluit Schiphol (LIB), specifiek de contour 'beperking windturbines en laser'. Hiermee is in principe geen object hoger dan 146 meter (t.o.v. NAP) toegestaan. Afwijkingen hierop zijn echter mogelijk (Artikel 2.2.2 LIB Schiphol). Deze mogelijkheid tot afwijken leidt bijvoorbeeld in Amsterdam tot het onderzoeken met windturbines hoger dan 146 meter.

Het onderzoeken van hogere turbines zou wenselijk kunnen zijn om de volgende redenen:

- De businesscase van turbines lager dan 146 meter is krap (vanaf 200 meter is meer gangbaar). Indien windturbines binnen de zoekgebieden gewenst zijn, is de kans op realisatie groter wanneer de turbines hoger dan 146 meter mogen/kunnen zijn. Daarnaast is de verkrijgbaarheid van 'kleine' turbines van <146 meter beperkt.
- Het óók onderzoeken van hogere turbines sluit aan op de onderzoeksmethode van sommige gebieden in Amsterdam.
- Hogere turbines hebben een groter opbrengst; het is relevant om de milieueffecten van hogere opbrengsten te onderzoeken en kunnen vergelijken met turbines met lagere opbrengsten.

Ingezoomd op de specifieke locatie (zie screenshot onder) blijken de zoekgebieden in Diemen echter ook binnen de 'approach 27'/landingsbaan 27 contour te vallen. Voor een dergelijk gebied geldt:

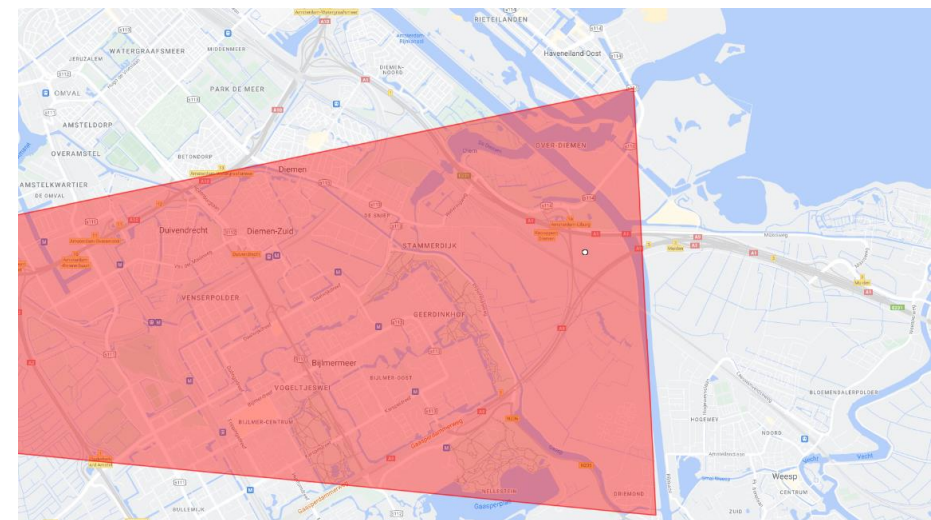
- Het is een vlak met een hellend (helling 2-2,5 %) en een horizontaal deel in het verlengde van de landingsbaan dat aan de baandrempeel is gekoppeld. Naderingsvlakken garanderen dat vliegtuigen obstakels veilig (met voldoende klaring) kunnen passeren. Doorsnijding van het naderingsvlak is in beginsel niet toegestaan. Soms kan wel een ontheffing worden verkregen voor een tijdelijk object, artikel 8.12 van de Wet luchtvaart is daarop van toepassing.

Na realisatie is een windturbine constant voor een langere periode aanwezig. Een ontheffing voor een turbine hoger dan 146 meter wordt daarom in Diemen niet realistisch geacht.

Aanpassing NRD

Het Luchthavenindelingbesluit Schiphol (LIB) is een wet. Het is voor de gemeente Diemen niet zinvol om onderzoek te doen naar windturbines met een hoogte die wettelijk gezien niet mogelijk zijn. Voor het m.e.r. wordt daarom uitgegaan van turbines met een tiphoogte van 145 meter (ashoogte van 90 meter en rotordiameter van 110 meter).

Mochten er in de toekomst ontwikkelingen plaatsvinden waardoor het plaatsen van hogere windmolens mogelijk wordt, dan houden we de mogelijkheid open om dit in een volgende (project-) fase nader te verkennen.

Screenshot 'approach 27'/landingsbaan 27 contour'. Bron: <https://lib-schiphol.nl/>

ZIENSWIJZEN

Zienswijze 1 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
1.1	Bij het onderzoek windenergie zie ik dat de cumulatieve effecten van geluid in beeld worden gebracht. Als bewoner van Diemen Sniep ben ik benieuwd hoe lokaal dat in beeld wordt gebracht. Wij hebben bijvoorbeeld extra last van het verkeersgeluid op de Weesperstraat en het bedrijventerrein Verrijn Stuart waar andere delen van de Sniep geen last van hebben. Dit wordt versterkt omdat het water van de Weespertrekvaart het geluid weerkaatst. Mijn vraag en verzoek is of het onderzoek dit lokale cumulatieve beeld aan de Leliendaal in beeld brengt en zo niet of dit wel gedaan kan worden.	In het MER zal ingegaan worden op de geluidbelasting van de omgeving door de plaatsing van eventuele windturbines. Dit zal gebeuren aan de hand van geluidsberekeningen voor verschillende opstellingen van windturbines in de zoekgebieden. Hieruit volgen gebieden waar bepaalde niveaus van geluidbelasting gelden bij verschillende manieren om windturbines in de zoekgebieden te plaatsen. Ook het cumulatieve geluid van geluidsbronnen zoals wegen en spoorwegen worden hierbij meegenomen (zie ook paragraaf 3.2 uit de NRD). Als geluidsberekeningen aangeven dat windturbines in de zoekgebieden leiden tot verhoogde geluidsbelasting aan de Leliëndaal zal dit als cumulatief effect worden aangetoond.	Geen
1.2	Een tweede vraag betreft of het bouwen van windmolens (met name in gebied c) ook betekent dat het luchtverkeer in de toekomst juist meer en directer in plaats van minder over de woonkernen van Diemen (Sniep) geleid wordt. Als dat een mogelijk onbedoeld toekomstig effect is dan ontstaat er dus meer geluidshinder bovenop de hinder van de windmolens. Dat effect wordt met het huidige onderzoek dan niet meegewogen. Mijn verzoek is om met het onderzoek ook deze mogelijke gevolgen op de aanvlieg en vertrekroute naar de Buitenveldertbaan en de geluidseffecten in beeld te brengen.	Binnen de zoekgebieden gelden bouwhoogtebeperkingen door de ligging in de nabijheid van een luchthaven. Dit maakt dat bij de hoogte van eventuele windturbines aangesloten wordt op het gebruik van het luchtruim en de regels die daarvoor gelden. Wijziging van vliegroutes door de plaatsing van windturbines is daarbij niet aan de orde. In het MER zal het effect van windturbines op vliegveiligheid in beeld gebracht worden (zie ook paragraaf 3.2 uit de NRD en mededeling ‘maximale hoogte windturbines’ op pagina 2).	Aanpassing maximale hoogte.
1.3	In het verlengde hiervan verzoek ik u om ook te onderzoeken of het bouwen van deze windmolens betekent dat een alternatieve vliegroute met minder overlast voor de bewoners van de gemeente in de toekomst onmogelijk maakt. De gebieden die nu worden onderzocht voor windmolens zijn zo goed als onbewoond. Als het vliegverkeer richting de Buitenveldertbaan meer langs deze gebieden zou verlopen zou het leiden tot minder geluidsoverlast voor een deel van de bewoners van Diemen.	Voor de vliegroutes rond Schiphol en de (eventuele) plaatsing van windturbines zijn de bepalingen van het Luchthavenindelingsbesluit (LIB) voor Schiphol leidend. De plaatsing van windturbines dient hierop afgestemd te zijn zodat vliegroutes niet worden beïnvloed. Zie ook mededeling ‘maximale hoogte windturbines’ op pagina 2.	Aanpassing maximale hoogte.

Zienswijze 2 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
2.1	Wij mailen u als bewoners van Diemen en Driemond om u ervan te overtuigen dat windturbines van 150 meter hoog niet in dit dichtbevolkte gebied van Nederland moeten worden geplaatst. Het plaatsen van windturbines op korte afstand van huizen gaat ten koste van de volksgezondheid. U hanteert een afstandsnorm van 400 m. De grens die veilig wordt geacht is tenminste 1500 meter. Er zullen bij plaatsing op de door u uitgekozen zoekgebieden veel mensen ernstige overlast gaan ervaren. Dit zijn mensen die nu al in het gebied wonen, zoals wij en de huidige bewoners van Weesp. Daarnaast zullen ook mensen die de helft van het jaar in de volkstuinen langs het kanaal wonen veel hinder ervaren, als ook de toekomstige bewoners van Weespersluis.	In Nederland gelden op dit moment geen vaste afstandsnormen tussen windturbines en woningen. Afstandsnormen hebben als nadeel dat ze niet direct beschermen tegen geluidsoverlast. Er bestaan namelijk veel verschillende windturbines die allemaal een verschillende mate van geluidsproductie hebben. Daarom zal binnen het MER de geluidsbelasting van verschillende opstellingen van windturbines in de zoekgebieden voor de omgeving in beeld gebracht worden. Hierbij wordt beoordeeld wat de geluideffecten zijn op het aantal geluidsgevoelige objecten (zoals woningen) binnen de geluidscontour van de windturbines.	Geen
2.2	Wij willen u ook wijzen op het feit dat een deel van de zoekgebieden, o.a. gebied E in de Diemerscheg ligt. Er wordt juist sinds dit voorjaar in dit gebied geïnvesteerd om de omstandigheden voor de bestaande natuur te verbeteren, onder andere als compensatie voor de aanleg van de A9/A1. Het is zeer merkwaardig om in dit gebied windturbines te plaatsen. Het plaatsen van windturbines zal de natuurwaarde juist verminderen door het gevaar van ronddraaiende wieken voor de vele vogels en vleermuizen in dit gebied. Daarnaast zal de natuurbeleving van de Diemerscheg ernstig worden aangetast door de 150 meter hoge turbines en het geluid dat zij veroorzaken.	Binnen het MER worden de effecten op zowel beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en NNN) als beschermde soorten meegenomen. Natuurcompensatiegebieden worden op deze twee manieren ook meegenomen in het MER. Zowel de ligging van de zoekgebieden in beschermde natuurgebieden, als de impact van de plaatsing van windturbines op bijv. waardevolle flora en fauna in de omgeving (waaronder in natuurcompensatiegebieden) wordt in beeld gebracht. In het MER zullen de (mogelijke) effecten op de recreatieve waarde als beoordelingscriterium worden toegevoegd aan het beoordelingskader.	Recreatie wordt als beoordelingscriterium toegevoegd onder ruimtelijke kwaliteit.
2.3	Er zijn alternatieven. Die staan mooi beschreven in het document VIA PARIJS dat door rijks adviseurs juist op verzoek van de overheid is geschreven. Het confettimodel voor windmolens op land (zoals nu voorgesteld door de RES) wordt als minst wenselijke van alle varianten beoordeeld.	In Via Parijs is het confettimodel beschreven als één van de modellen waarop de windenergieopgave ingepast kan worden. Hierbij is er sprake van verspreide plaatsing van windturbines door Nederland. Het confettimodel is ruimtelijk onwenselijk. Andere modellen zijn lokale clusters, regionale clusters of nationale clusters. Het voorkeursmodel, zoals voorgesteld in Via Parijs, betreft een combinatie van regionale en nationale clustering. De ruimtelijke inpassing van de windturbines in en nabij Diemen is nog niet bekend, zo mogelijk wordt aangesloten bij windturbines in nabije gemeenten (zie ook het antwoord op zienswijze 9.1). Op deze manier wordt gestreefd naar een goede ruimtelijke inpassing. De ruimtelijke en landschappelijke effecten van de mogelijke plaatsing van windturbines (zoals verrommeling van het landschap) zal meegenomen worden in het MER bij het thema Ruimtelijke kwaliteit (zie ook paragraaf 3.2 uit de NRD).	Geen

Zienswijze 3 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
3.1	De NRD ligt ter inzage en is digitaal (na enig zoeken) op de website te vinden. Er is weinig tot geen rechtbaarheid aan gegeven dat dit speelt en dat de deadline over 2 weken (vanaf nu) is. Hoe veel inwoners heeft Diemen bereikt met de informatie dat de NRD openstaat? Met welk percentage is Diemen tevreden? Hoeveel reacties heeft Diemen van burgers op de NRD gekregen? Vind Diemen dit aantal representatief? Zo ja, kunt u dat toelichten.	Politiek Er is veelvuldig gecommuniceerd over de NRD en de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. De betrokken gemeenten (naast Diemen ook Gooise Meren en Amsterdam) zijn tijdig geïnformeerd. Zij zorgden zelf voor de communicatie met de eigen inwoners, organisaties en andere betrokkenen.	Geen

		Communicatie rond NRD Aankondiging zienswijzenperiode en informatiebijeenkomst <table><tr><td>07-09-2022</td><td>Persbericht 'Zoektocht naar locaties windturbines gaat verder met MER'</td></tr><tr><td>07-09-2022</td><td>Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees)</td></tr><tr><td>08-09-2022</td><td>Plaatsing informatie op diemen.nl/res</td></tr><tr><td>06-09-2022</td><td>Amsterdam informeert via de eigen kanalen (bijv. via stadsdeel-nieuwsbrieven en nieuwsbrief duurzame energie)</td></tr><tr><td>08-09-2022</td><td>Artikel in Diemer Nieuws (gebaseerd op pb)</td></tr><tr><td>10-09-2022</td><td>Artikel in Weesper Nieuws (gebaseerd op pb)</td></tr><tr><td>09-09-2022</td><td>Fysieke brief omwonenden zoekgebieden Diemen</td></tr><tr><td>Rond 9-9</td><td>Bewoners woonboten Muidertrekvaart (Gooise Meren) krijgen een fysieke brief van gemeente Gooise Meren.</td></tr><tr><td>09-09-2022</td><td>Digitale brief stakeholders algemeen, uitnodiging informatieavond 12/10</td></tr><tr><td>09-09-2022</td><td>Digitale brief en uitnodiging institutionele stakeholders (uitnodiging ronde tafel 12/10)</td></tr><tr><td>22-09-2022</td><td>Bekendmaking zienwijzenprocedure via Gemeentepagina in Diemer Nieuws</td></tr><tr><td>22-09-2022</td><td>Plaatsing NRD op diemen.nl/res</td></tr><tr><td>23-09-2022</td><td>Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees) over start zienswijzeprocedure</td></tr><tr><td>29-09-2022</td><td>Bekendmaking start zienwijzenprocedure op Overheid.nl / Gemeentebblad</td></tr><tr><td>6-10-2022</td><td>Advertentie ¼ pagina in Diemer Nieuws</td></tr><tr><td>6-10-2022</td><td>Aankondiging informatieavond 12/10 op Gemeentepagina in Diemer Nieuws</td></tr><tr><td>9-10-2022</td><td>Artikel in Diemer Nieuws en Weesper Nieuws, met aankondiging 12/10</td></tr></table> Er zijn 46 zienswijzen ingediend door bewoners van Diemen en door bewoners uit omliggende gemeenten.	07-09-2022	Persbericht 'Zoektocht naar locaties windturbines gaat verder met MER'	07-09-2022	Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees)	08-09-2022	Plaatsing informatie op diemen.nl/res	06-09-2022	Amsterdam informeert via de eigen kanalen (bijv. via stadsdeel-nieuwsbrieven en nieuwsbrief duurzame energie)	08-09-2022	Artikel in Diemer Nieuws (gebaseerd op pb)	10-09-2022	Artikel in Weesper Nieuws (gebaseerd op pb)	09-09-2022	Fysieke brief omwonenden zoekgebieden Diemen	Rond 9-9	Bewoners woonboten Muidertrekvaart (Gooise Meren) krijgen een fysieke brief van gemeente Gooise Meren.	09-09-2022	Digitale brief stakeholders algemeen , uitnodiging informatieavond 12/10	09-09-2022	Digitale brief en uitnodiging institutionele stakeholders (uitnodiging ronde tafel 12/10)	22-09-2022	Bekendmaking zienwijzenprocedure via Gemeentepagina in Diemer Nieuws	22-09-2022	Plaatsing NRD op diemen.nl/res	23-09-2022	Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees) over start zienswijzeprocedure	29-09-2022	Bekendmaking start zienwijzenprocedure op Overheid.nl / Gemeentebblad	6-10-2022	Advertentie ¼ pagina in Diemer Nieuws	6-10-2022	Aankondiging informatieavond 12/10 op Gemeentepagina in Diemer Nieuws	9-10-2022	Artikel in Diemer Nieuws en Weesper Nieuws , met aankondiging 12/10	
07-09-2022	Persbericht 'Zoektocht naar locaties windturbines gaat verder met MER'																																				
07-09-2022	Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees)																																				
08-09-2022	Plaatsing informatie op diemen.nl/res																																				
06-09-2022	Amsterdam informeert via de eigen kanalen (bijv. via stadsdeel-nieuwsbrieven en nieuwsbrief duurzame energie)																																				
08-09-2022	Artikel in Diemer Nieuws (gebaseerd op pb)																																				
10-09-2022	Artikel in Weesper Nieuws (gebaseerd op pb)																																				
09-09-2022	Fysieke brief omwonenden zoekgebieden Diemen																																				
Rond 9-9	Bewoners woonboten Muidertrekvaart (Gooise Meren) krijgen een fysieke brief van gemeente Gooise Meren.																																				
09-09-2022	Digitale brief stakeholders algemeen , uitnodiging informatieavond 12/10																																				
09-09-2022	Digitale brief en uitnodiging institutionele stakeholders (uitnodiging ronde tafel 12/10)																																				
22-09-2022	Bekendmaking zienwijzenprocedure via Gemeentepagina in Diemer Nieuws																																				
22-09-2022	Plaatsing NRD op diemen.nl/res																																				
23-09-2022	Digitale energietransitie nieuwsbrief Diemen (naar +/- 425 abonnees) over start zienswijzeprocedure																																				
29-09-2022	Bekendmaking start zienwijzenprocedure op Overheid.nl / Gemeentebblad																																				
6-10-2022	Advertentie ¼ pagina in Diemer Nieuws																																				
6-10-2022	Aankondiging informatieavond 12/10 op Gemeentepagina in Diemer Nieuws																																				
9-10-2022	Artikel in Diemer Nieuws en Weesper Nieuws , met aankondiging 12/10																																				
3.2	De RES 1.0 is in juni 2021 vastgesteld en daarmee de zoekgebieden voor windturbines en zonnepanelen. Is Diemen van mening dat de zoekgebieden in de burgerbevolking draagvlak hadden? Zo ja, kunt u dat toelichten.	Zoals in de zienswijze wordt geschetst heeft de Diemer gemeenteraad de RES 1.0 vastgesteld. In de RES 1.0 staat in hoofdstuk 2.2 omschreven hoe er wordt gekeken naar draagvlak. De zoekgebieden zijn de uitkomst van een uitgebreid participatieproces. Het RES 1.0 document is te vinden op de website van de energieregio: https://energieregionh.nl/ . De zoekgebieden zijn ook opgenomen in de Omgevingsvisie Diemen 2040. Ook hier is een intensief participatieproces gevolgd.	Geen																																		
3.3	NRD geeft aan (pag. 2) "dat het nog niet duidelijk of en hoeveel WT's mogelijk..". Diemen heeft een ambitie. Is Diemen bereid de ambitie te laten varen, wanneer hinder en overlast (cumulatief met andere bronnen) de gezondheid van burgers van Diemen en omwonenden (in Amsterdam) in gevaar brengt? Wanneer is het wel duidelijk hoeveel WT's er maximaal komen?	Het uitgangspunt was en is dat er alleen windturbines in Diemen komen als dit verantwoord kan voor mens en natuur. Om daar meer zicht op te krijgen wordt nu een MER opgesteld. Het is nog onduidelijk hoeveel windturbines er maximaal kunnen komen. Om daar meer zicht op te krijgen wordt nu een MER opgesteld.	Geen																																		
3.4	WT's geven in de gebruiksfase effect op het milieu volgens de NRD. Dat effect is er ook in de bouwfase én afbreekfase. Hoe worden (ook) deze effecten meegenomen en gewogen in de meting van hinder op mens en natuur?	De NRD spreekt over twee typen milieueffecten. Er zijn effecten die optreden op aanwezige waarden (zoals archeologie) en milieueffecten die optreden door de aanwezigheid van windturbines (zoals slagschaduw of landschap). Veel van deze effecten zijn niet of minder relevant in de bouw- of afbreekfase. Zo speelt slagschaduw en geluid alleen als de windturbine in gebruik is. Het MER zal de effecten van de aanlegfase kwalitatief beschouwen, waaronder eventueel benodigde bouwwegen. Specifiek onderzoek volgt in kader van de eventuele realisatie van een windproject.	Toevoegen kwalitatieve beschouwing aanlegfase als beoordelingscriterium.																																		
3.5	NRD is basis voor Plan-mer / MER en levert onderbouwing voor Ruimtelijk Besluit. WT's bij stadgrenzen geeft overlast bij buurgemeenten (vice versa) en verstoort gezondheid / natuur / sociale impact op deze gebieden (sociale huurwoningen, soms / vaak de taal niet machtig / niet-vertegenwoordigd / niet gehoord / enz.). Hoe is plaatsing WT's ruimtelijk goed te onderbouwen deze omgevings- en sociale factoren meenemend?	Het MER onderzoek is een belangrijke bouwsteen voor een nog te nemen ruimtelijk besluit met een goede ruimtelijke onderbouwing. In dit ruimtelijke besluit vindt de integrale afweging plaats van alle belangen. Met alle gebouwen en andere gevoelige objecten in de omgeving van de onderzoekslocaties wordt rekening gehouden bij het opstellen van het MER.	Geen																																		
3.6	Diemen is omgeven door Amsterdam. Amsterdamse wethouder Pels heeft aangegeven in de SARA (Stedelijke Adviesgroep RES Amsterdam) dat zij haar eigen plan trekt m.b.t. WT's en zich niet bemoeit met buurgemeenten (= o.a. Diemen). De kans dat in Science Park 1 of meer WT's verschijnen is aanwezig en dat Diemen daar overlast van krijgt is dan zeker. Hoe gaat Diemen voorkomen dat een dergelijke situatie ontstaat?	Er is regelmatig bestuurlijke afstemming tussen Diemen, Amsterdam en Gooise Meren. Wethouder Zita Pels heeft op 4 november een brief gestuurd naar de wethouder van Diemen waarin zij aangeeft dat Amsterdam en Diemen elkaar als buurgemeenten goed dienen te informeren en zorg te dragen voor onderlinge afstemming zodat de onderzoekstrajecten zorgvuldig verlopen. Wat betreft Science Park: Diemen wordt goed betrokken bij de MER van Amsterdam en ziet de resultaten voor Science Park en andere zoekgebieden rond Diemen met belangstelling tegemoet en zal daar ook op reageren indien nodig. Zie ook het antwoord op 9.1.	Geen																																		
3.7	Hoe schat u de uitkomst van een dergelijke situatie (3.6) in de wetenschap dat Diemen 1 ambtenaar op dit vlak heeft en Amsterdam een heel RES Amsterdam-team?	Ook in Diemen wordt met een team van vakkundige collega's aan de opgave van de RES gewerkt. Er wordt goed samengewerkt met het Amsterdamse RES team en ook met de provincie Noord-Holland. Zie ook het antwoord op 9.1.	Geen																																		
3.8	In RES 1.0 en Omgevingsvisie 2040 is sprake van 7 zoekgebieden WT's. Op 18 febr 2022 zijn er een aantal afgevallen, zodat er 3 overblijven. Waarom wordt in NRD en straks MER nog steeds gesproken over 7 zoekgebieden?	Op het moment van opstellen van de NRD zocht de gemeente nog in vijf zoekgebieden naar mogelijkheden voor windenergie. In de NRD is kort ingegaan op de filtering van 10 zoekgebieden naar 5 zoekgebieden (paragraaf 2.1 van de NRD). In het verdere MER proces zullen de 5 zoekgebieden die in deze paragraaf beschreven zijn meegenomen worden in het MER. Daarnaast wordt in het MER nog een nadere onderbouwing voor het afvallen van de niet-meegenomen zoekgebieden opgenomen. De zoekgebieden zijn tijdens de zienswijzeperiode wederom aangepast; zie mededeling 'afbakening zoekgebieden' op pagina 2 voor de motivatie. Door samenvoeging van zoekgebieden A en B zijn er vier zoekgebieden over.	Aanpassing zoekgebieden (zie mededelingen, pagina 2)																																		
3.9	Op pag. 3 eerste alinea: " ..is er nader onderzoek nodig om inpassing WT's mogelijk te maken." Dit klinkt alsof er gezocht moet worden om WT's mogelijk te maken, terwijl het uitgangspunt moet zijn de gezondheid van mens en natuur en bij twijfel het toepassen van het voorzorgsprincipe. Als daarna er groen licht is, DAN pas zijn WT's mogelijk. Kunt u toelichten hoe u deze frase bedoelt?	In de NRD is bij de beschrijving van de relatie van de ontwikkeling van windturbines tot de Omgevingsvisie Diemen en het bijbehorende MER deze zin opgenomen. Dit betreft een tekstuele onduidelijkheid. In de Omgevingsvisie van Diemen (pagina 24) staat 'Met de vaststelling van zoekgebieden is nog niet besloten dat er daadwerkelijk windturbines (...) in Diemen kunnen komen'. Dit is ook het uitgangspunt voor het MER. Het MER is bedoeld om inzicht te krijgen in de milieupact om het bestuurlijk besluit te ondersteunen met	Geen																																		

		informatie over milieuthema's. In het bestuurlijk besluit wordt de keuze gemaakt of en waar windturbines in Diemen volgens de gemeente geplaatst mogen worden.	
3.10	Hoe wil Diemen de RES 2.0 opstellen, indien de resultaten van de MER nog niet beschikbaar zijn? Hoe vindt vaststelling dan plaats?	De RES 2.0 is uitgesteld, onder andere omdat veel gemeenten zoals Diemen nu druk bezig zijn met eigen vervolgstappen. In plaats daarvan komt er in 2023 en voortgangsrapportage. Deze schetst het proces voor het vervolg. Doel van de voortgangsrapportage is het beantwoorden van de hoofdvraag: 'Ligt de Energieregio Noord-Holland Zuid op koers richting 2030?'	Geen
3.11	MER moet gekoppeld worden aan Ruimtelijk Besluit, maar omdat dat RB er nog niet is, wil Diemen kaders creëren om WT's mogelijk te maken. Nogmaals: dit is de omgekeerd volgorde! Eerst gezondheidseffecten voor omwonenden, volkstuinen, kinderen in kaart brengen op wetenschappelijk juiste wijze. Onderzoek daarna wordt gedaan, maar staat in de kinderschoenen. Het geeft echter geen pas om de wetenschappelijke onderbouwing te halen uit niet-representatieve enquêtes, van lang geleden, op basis van niet-relevante BR-relaties (die door TNO is 2008 zijn gepubliceerd). Wat is uw mening hierover?	De gemeente stelt nu een MER op om goed te onderzoeken welke mogelijkheden er binnen de zoekgebieden zijn voor het plaatsen van windturbines en wat de effecten daarvan zijn. Het MER is gekoppeld aan een te nemen 'ruimtelijk besluit', in dit geval is dat een wijziging van de Omgevingsvisie Diemen 2040. Voor een wijziging van de omgevingsvisie is een raadsbesluit nodig. Het MER biedt een belangrijke bouwsteen voor de onderbouwing van het raadsbesluit. Maar andere argumenten kunnen ook nog een rol spelen tijdens de besluitvorming. In de Omgevingsvisie worden dan mogelijk gebieden aangewezen waarvoor de gemeente toestemming voor de realisatie van windturbines wil verlenen. Het is ook mogelijk dat de raad op basis van een integrale afweging besluit dat er geen ruimte voor windturbines is in Diemen. Het uitgangspunt is dat er wordt uitgegaan van de landelijke normering. Daar is momenteel onduidelijkheid over. Naar verwachting zal er in 2023 meer duidelijkheid komen over de in het vervolg te hanteren normen.	Geen
3.12	In de voetnoot van pag. 3 staat dat "het niet veel uitmaakt of besluit onder oude of nieuwe wetgeving valt." Onder Omgevingswet is het voorzorgprincipe geborgd dat burgers en natuur beschermd. Kunt u toelichten waarom u meent dat het niet veel uitmaakt of men oude of nieuwe wetgeving toepast?	Door de invoering van de Omgevingswet zullen de uitgangspunten van een MER naar verwachting niet wijzigen. Ook onder de nieuwe wetgeving zal zorgvuldig onderzoek naar milieueffecten een vereiste blijven.	Geen
3.13	Het College van B&W is initiatiefnemer van de MER-procedure, de gemeenteraad van Diemen is hierin het bevoegd gezag. Recent is in Utrecht door de provincie Utrecht ingegrepen (i.v.m. weigering plaatsing WT's, In Twente is dat ook gebeurd). Hoe schat u de rol van Provincie NH in deze (= dat Diemen geen WT's plaatst) in?	De gemeente werkt in de RES Noord Holland Zuid nauw samen de provincie Noord-Holland, zowel op ambtelijk als ook op bestuurlijk niveau. Daarom verwachten we geen 'ingrijpen' van de provincie.	Geen
3.14	Participatie en draagvlak is veel over gezegd en helaas concludeer ik dat deze er eigenlijk niet zijn. Mensen in het centrum van een stad, die nooit last van WT's zullen hebben, zijn voor. De sociale huurwoningen aan de rand die er WEL last van gaan krijgen worden niet gehoord of kunnen zich niet hoorbaar maken. De politiek heeft veel zo niet alles van haar geloofwaardigheid (werken en het beste doen voor haar burgers) verloren. Hoe wil Diemen op korte termijn draagvlak vinden onder haar burgers en pal staan voor hun gezondheid boven alles?	Het uitgangspunt van de gemeente Diemen is dat windturbines er alleen kunnen komen als dat verantwoord is voor mens en de natuur. Om daar meer zicht op te krijgen wordt nu een MER opgesteld. Het MER beschrijft de milieueffecten (gevolgen) van windturbines. Toetsing (willen we het, is er genoeg draagvlak?) vindt niet plaats in het MER maar in de besluitvorming over het te nemen ruimtelijke besluit. Het MER zet de milieufeiten op een rij op grond waarvan democratisch gekozen volksvertegenwoordigers (in dit geval de Diemer raadsleden) een 'ruimtelijk besluit' kunnen nemen. Bewoners worden op diverse momenten betrokken bij het opstellen van het MER en ook bij het te nemen ruimtelijke besluit.	Geen
3.15	Participatie als in meedelen / mede-eigenaar zijn van een WT. Doel van de politiek is 50% mede-eigenaarschap. Hoe denkt Diemen dit te bereiken, welke rol speelt zij hierin?	De Diemer gemeenteraad heeft in 2021 een motie aangenomen waarin minimaal 50% lokaal eigenaarschap als een voorwaarde voor het realiseren van windturbines wordt gesteld. Het Diemer college wil in 2023 uitgangspunten voor initiatiefnemers uitwerken waarin dit nader wordt vorm gegeven.	Geen
3.16	Onderhavig is de NRD wind. Komt er ook een NRD Zon zodra zonnepanelen uitrol invulling gaat krijgen? Zo nee, waarom niet?	Er zal geen NRD opgesteld worden voor de plaatsing van zonnepanelen binnen zoekgebieden. De reden hiervoor is dat er geen verplichting bestaat om een MER op te stellen voor zonneparken. De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft bepaald dat een zonnepark niet aan te merken is als een activiteit als bedoeld in onderdeel C of D van de bijlage bij het besluit MER. Bij een concreet plan voor een zonnepark zal er uiteraard wel aandacht zijn voor de mogelijke natuur/milieueffecten.	Geen
3.17	De zoekgebieden in Diemen liggen langs belangrijke infrastructuurlijnen. In juni 2022 zijn voor Diemen de Geluidskaarten voor 5 jaar vastgesteld. Daarin werden meerdere bronnen van geluid opgenomen en gewogen. Wat ontbreekt in deze Geluidskaart is het geluid (en daarnaast fijnstof) van het Amsterdam Rijn Kanaal (ARK). Dit ontbreken maakt dat de hinder en overlast in Diemen (dat voor een groot deel langs het ARK ligt) niet volledig gemeten wordt. Navraag bij ambtenarij leert dat het bijhouden van deze cijfers hiervan niet verplicht is (zie ook Reactie op Zienswijze Omgevingsvisie 2040). Conclusie is dat de gemeten overlast van diverse geluidsbronnen niet compleet is én dat door het plaatsen van WT's de burgers er gewoon weer een overlastbron erbij krijgen. Cumulatief komt Diemen zo veel gezonder voor de dag dan het in werkelijkheid is! Hoe gaat Diemen haar verantwoordelijkheid nemen en zorgen dat haar burgers niet overmatig aan gezondheidseffecten worden blootgesteld van ALLE bronnen? Hoe gaat Diemen in kaart brengen wat de ECHTE cumulatieve geluidsbelasting (en overige overlast) is in Diemen?	Zie antwoord op 1.1. De geluidbelastingkaarten bevatten informatie over de geluidbelasting door wegen, spoorwegen en industrieterreinen. Vliegverkeer ontbreekt omdat dit niet van toepassing was voor Diemen op grond van de richtlijnen van het rijk. De geluidbelasting van scheepvaartverkeer is geen onderdeel van de regelgeving en daarom ook niet van het landelijke rekenmodel voor het opstellen van de geluidbelastingkaarten. In het MER wordt bezien in hoeverre hier toch rekening mee kan worden bij de berekening en de beoordeling van de cumulatie van geluid. De mogelijkheden hiervoor zijn afhankelijk van de daarvoor beschikbare gegevens en rekenmodellen. Indien bronnen niet gemodelleerd kunnen worden, zullen deze kwalitatief beschouwd worden in de effectbeoordeling van cumulatief geluid.	Geen
3.18	Amsterdam meet de bron ARK ook niet. Hiermee worden naast Diemenaren ook Amsterdamse burgers benadeeld door een te rooskleurige Geluidskaart. Burgers hebben het recht dit te weten én de gemeente is verplicht haar burgers te beschermen. Hoe gaat Diemen Amsterdam op deze situatie aanspreken?	De gemeente Amsterdam is zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop zij haar inwoners informeert. Geluidbelastingkaarten zijn overigens vooral gebaseerd op berekeningen op basis van een daarvoor door het rijk beschikbaar gesteld rekenmodel. Zie ook het antwoord hiervoor.	Geen
3.19	MER Deel A zal beoordeling en beschrijving geven van de geschiktheid en gevoeligheden van de zoekgebieden en de kans op milieueffecten. Op basis van welke wetenschappelijke onderzoeken bepaalt Diemen deze gevoeligheden en geschiktheid?	In MER deel A bestaat uit een beschrijving van verschillende milieuthema's aan de hand van het beoordelingskader. Zie hiervoor ook de NRD. Hierbij wordt gebruik gemaakt van diverse bronnen, passend bij het thema dat beschreven wordt. Dit is (digitaal) kaartmateriaal en literatuur over ingreep-effectrelaties. Dit is de gebruikelijke manier van effectbepalingen in een MER. Zo wordt gebruik gemaakt van kaartmateriaal (voor o.a. de thema's externe veiligheid, archeologie, cultuurhistorie en bodem); van fotomateriaal (voor o.a. ruimtelijke kwaliteit); en van (GIS-)berekeningen (voor o.a. opwekpotentie en geluidsgevoeligheid van omgeving).	Geen
3.20	Hoe gaat u hierbij (3.19) draagvlak én input onder omwonenden en overige betrokkenen meenemen en meewegen?	Zie antwoord op 3.14 en 3.2	Geen
3.21	Hoe bepaalt u de (4) alternatieven? Welke factoren neemt u bij elk van deze alternatieven mee in de beoordeling? Kunt u toelichten waarom deze factoren?	De alternatieven hebben als doel om de uithoeken van de effecten van een mogelijke plaatsing van windturbines te beoordelen. Het tweede participatiemoment binnen het m.e.r.-proces is onder andere bedoeld om factoren in te brengen door bewoners en belanghebbenden om tot een set alternatieven te komen. De beoordeling van de alternatieven gebeurt aan de hand van een set aan beoordelingsthema's en aspecten, zoals geluid, ruimtelijke kwaliteit en energieopbrengst. (zie ook paragraaf 3.2 en 3.4 van de NRD).	Geen
3.22	Hoe gaat u visueel maken aan burgers en overige betrokkenen hoe de WT's in het landschap uit gaan komen?	Binnen het in de NRD beschreven proces is geen visualisatie van verschillende alternatieven opgenomen. De suggestie om dit te doen wordt meegenomen in het verdere besluitvormingsproces van de gemeente. Binnen de beschrijving van de ruimtelijke kwaliteit is wel aandacht voor de huidige landschappelijke kwaliteit en worden adviezen meegegeven voor passende plaatsing van windturbines in het landschap.	Geen

3.23	Met welke windsnelheden en WT-masthoogten gaat u aan uw burgers zichtbaar én hoorbaar maken wat de impact is en bij welke afstanden doet u deze (geluids)simulatie?	De geluidberekeningen worden uitgevoerd met daarvoor geëigende rekenmodellen. In deze modellen wordt gebruik gemaakt van historische gegevens over het windklimaat ter plaatse (richting en snelheid verdeeld over het jaar). De modellen berekenen de geluidbelasting in het gebied rond de windturbines. De maximale tiphoogte van de windturbines bedraagt 146 meter (zie mededeling op pagina 2 'maximale hoogte windturbines'. Aan de geluidsberekeningen zijn geen specifieke afstanden gekoppeld. De berekening neemt de geluids-bron (hier de windturbine) en bepaalt aan de hand hiervan de geluidsbelasting voor de omgeving. Aan de hand van de bekende literatuur kan daarmee een beeld gevormd worden over de mate van de geluidshinder. Het windturbinegeluid wordt voor dit MER niet ervaarbaar (hoorbaar) gemaakt.	Geen
3.24	Hoe gaat Diemen haar burgers betrekken en vragen wat zij van de alternatieven vinden en welke keus ZIJ zouden maken?	Het opstellen van de alternatieven staat centraal bij het tweede participatiemoment. Bewoners en belang-hebbenden krijgen de mogelijkheid om factoren in te brengen die zij van belang vinden bij het opstellen van alternatieven. Zie ook 3.21.	Geen
3.25	Door de uitspraak RvS van 30 juni 2021 zijn de wettelijke normen uit het Activiteitsbesluit formeel niet meer van kracht voor windparken (3 WT's minimaal). Overweegt Diemen bij 1 of 2 WT's toch de oude normen te gebruiken? Zo ja, kunt u dat toelichten?	Zie antwoord op 3.11	Geen
3.26	Het Rijk is bezig landelijke afstandsnormen voor WT's vast te stellen. Gaat Diemen op deze nieuwe normen wachten afgaat het zelf eigen normen ontwikkelen? Zo ja, hoe dan?	Zie antwoord op 3.11	Geen
3.27	De beoordelingscriteria in tabel 1 (pag. 11 NRD) zijn onderverdeeld in 7 hoofdthema's. Hoe weegt Diemen deze thema's onderling en in samenhang met elkaar? Hoe bepaalt Diemen hieruit een GO of NO GO-beslissing voor een zoekgebied of een bepaald alternatief?	Zie antwoord op 3.14	Geen
3.28	In Amsterdam formuleerde men haar eigen normen (onder veel protest) en wil men niet wachten op het Rijk. Overweegt Diemen de normen van Amsterdam in Diemen toe te passen?	Zie antwoord op 3.11	Geen
3.29	Indicatieve modelberekening vooraf plaatsing kunnen afwijken van de later, na plaatsing, daadwerkelijk gemeten geluids-waarnemingen (en slagschaduw). Hoe gaat Diemen indien daardoor overschrijding van normen of verhoging van overlast ontstaat, de exploitant corrigeren? Binnen welke tijdspanne kan dat? Hoe wordt dat contractueel geregeld?	Dit betreft een volgende (project-)fase, na een eventueel besluit over windturbinelocaties behorende bij dit MER.	Geen
3.30	In de NRD wordt aangegeven dat kans op hinder (A) en op ernstige hinder (HA) kan worden weergegeven op basis van een bekende relatie tussen geluidsbelasting door WT's en het aandeel blootgestelde dat daarvan hinder of ernstige hinder ondervindt. In de voetnoot (nr. 5, pag. 13) wordt verwezen naar rapportage Hinder door geluid Windturbines (Jansen et al. 2008, TNO). Op basis van dit onderzoek en politieke keuzes is de wettelijke norm in die tijd bepaald op 47 dB L den. Op basis van deze norm wordt 34% gehinderd (A) en 19% ernstig gehinderd (AH) van de omwonenden. Welk percentage A en AH acht Diemen acceptabel?	Het uitgangspunt van het MER is dat er uitgegaan wordt van landelijke normering. Daar is momenteel nog onduidelijkheid over. De verwachting is dat er in de loop van 2023 meer bekend wordt over in het vervolg te hanteren normen.	Geen
3.31	In deze periode heeft VROM een HUF-beoordeling gemaakt Wijziging Milieuregels Windturbines (19 juni 2009). Zij concludeerden toen dat de gekozen normstelling (47 db Lden) niet te controleren viel (toezicht), regeling droeg niet bij aan het doel: bescherming burgers. De keuze voor Lden (=jaargemiddelden) biedt geen bescherming tegen slaapverstoring door piekbelasting en cumulatie.Bijlage+bij+Woo-besluit+over+HUF-beoordeling+windturbines+2009 (2).pdf Wat betekent dit voor Diemen en normen voor WT's?	Zie antwoord op 3.11	Geen
3.32	De WHO onderzoekt het percentage AH en streeft naar een nieuwe advieswaarde van 5% AH (was 10%). Overweegt Diemen een grenswaarde te stellen op niveau van 5% AH, vooruitlopend op de WHO? Zo ja, is hoe geeft zij dat vorm? Zo nee, waarom niet?	Zie antwoord op 3.30.	Geen
3.33	Het TNO-onderzoek uit 2008 is achterhaald en niet-representatief. Het betrof namelijk slechts 3 vragenlijsten uit respectievelijk 2000, 2005 en 2007. Deze waren gedaan 2 maal in Zweden en 1 maal in Nederland. De WT's waar de lijsten over gingen waren gemiddeld nog geen 60 meter as-hoogte, veel lager vermogen en het betrof zeer dunbevolkt gebied, waarbij de WT's veelal op meerdere kilometers stonden. Dit is in geen enkele perspectief een basis waarop men nu in 2022 e.v. keuzes kan en wil maken. Deugdelijk wetenschappelijk onderzoek op basis van actuele afstanden, met courante as-hoogten is niet alleen nu van belang, maar zeker ook omdat de wereld in de komende tientallen jaren vele WT's bij wil gaan plaatsen en daarmee de kans op overlast vergroot. Hoe ziet Diemen dit TNO-onderzoek?	Zie antwoord op 3.11	Geen
3.34	In het MER worden mogelijke effecten beschouwd door Laag Frequent Geluid (LFG) staat op pag. 14 NRD. U maakt gebruik van actuele en beschikbare informatie over de kans op hinderbeleving. Welke informatie bedoelt u?	Voor de beschrijving van hinderbeleving door laag frequent geluid in het MER wordt gebruik gemaakt van actuele en beschikbare informatie, waaronder wetenschappelijke informatie. Deze informatie wordt verzameld op het moment van opstellen van Deel A. Er is daarom nu nog geen lijst beschikbaar met specifieke bronnen.	Geen
3.35	Met betrekking tot LFG wordt regelmatig het Deense model en norm genoemd. Bent u hiermee bekend en zo, ja bent u bereid deze norm toe te passen? Zo nee, wilt u toelichten waarom u deze Deense norm niet wil toepassen?	Het Deense model voor laag frequent geluid is bekend. Dit betreft een maximale geluidsnorm voor laagfrequent geluid van 20 dB binnenshuis. Het MER richt zich niet op het vaststellen van normen, maar op het onderzoeken van de geschiktheid van de locaties. Na het aanwijzen van locaties zal nader onderzoek plaatsvinden als er een concreet voornemen is voor het plaatsen van windturbines. Het uitgangspunt voor het MER is dat de Nederlandse normen worden gehanteerd. De verwachting is dat in 2023 vanuit het rijk meer duidelijkheid hierover ontstaat. Zie ook het antwoord op 3.11. Zie ook het antwoord op 8.4	Geen
3.36	In de voetnoot (nr. 6 pag. 14 NRD) geeft u aan met nieuwe, relevante onderzoeken "zo mogelijk rekening mee te houden". Bent u bereid te verklaren dat indien er dergelijke onderzoeken verschijnen en die een verbetering van de bescherming van de omwonenden inhouden, dat u deze nieuwe informatie daadwerkelijk toepast en de initiatiefnemer contractueel verplicht is deze betere bescherming door te voeren in de WT-instellingen?	Nieuwe relevante informatie kan betrokken worden in de vervolgstappen die worden genomen. Van een initiatiefnemer is nu nog geen sprake. De voorwaarden die zullen worden gesteld aan een initiatiefnemer moeten nog worden geformuleerd in een volgende fase. Zie ook het antwoord op 3.11.	Geen
3.37	Cumulatie met andere geluidbronnen op pag. 15 NRD noemt geluid van weg, spoor en vliegtuigen. Het ARK ontbreekt en daar komt behoorlijk wat geluid van af. Veel LFG van brommende dieselmotoren van enorm grote aken geven overlast	Zie antwoorden op 1.1, 3.11 en 3.17	Geen

	maar worden niet gemeten. Langs dit ARK komen straks WT's of in Diemen of / en in Amsterdam. Waar ligt de grens/ wat accepteert Diemen en haar burgers nog meer aan geluids- en luchtvervuiling door deze bronnen? Hoe ziet Diemen dit probleem en wat gaat u daaraan doen?		
3.38	Slagschaduw en het aantal gehinderde wordt kwantitatief berekend via een model. Stel dat uit waarnemingen (meer) overlast blijkt dan uit het model kwam. Hoe gaat Diemen de initiatiefnemer de instellingen van de WT's (snel) laten aanpassen? Wat is een maatschappelijk geaccepteerde norm?	Deze vraag komt nu te vroeg. We zijn nu bezig met een m.e.r.. Dit houdt in dat er aan de hand van modellen wordt onderzocht wat de effecten van windturbines zijn. Er is dus nog geen exacte informatie over uiteindelijke locaties en types windturbines. In een latere fase, als er mogelijk een initiatiefnemer met een plan voor windturbines aan de slag gaat, wordt alles concreter. Dan zal er nogmaals een m.e.r.-proces moeten worden doorlopen. Naar verwachting kan dan exact worden berekend welke slagschaduw effecten er zijn. Dan kan er ook gericht worden nagedacht over instellingen van windturbines en andere mitigerende maatregelen.	Geen
3.39	De gezondheidseffecten van WT's op functioneren van kinderen, ouderen, maar ook volkstuinen zijn onbekend en vergen nader onderzoek. Hoe gaat Diemen (evt. samen met Amsterdam) deze groepen beschermen? Is Diemen bereid het voorzorgsbeginsel toe te passen?	Het voorzorgsbeginsel gaat om 'niet-genormeerde' risico's. Om opnieuw rijksregels voor windturbineparken vast te stellen, moet het Rijk nu eerst een milieueffectrapport (MER) maken. Hiervoor hebben 3 ministeries een actieprogramma opgestart. Het actieprogramma dient als voorbereiding voor nieuwe algemene milieu-regels voor windturbineparken. Gezondheid in relatie tot windturbines is een belangrijk onderdeel van het actieprogramma. Hierbij worden ook onderzoeken over de gezondheidsaspecten bij windturbines meegenomen. Het Rijk houdt bij het opstellen en ontwikkelen van nieuwe normen rond windenergie naar ons idee dus goed rekening met voorzorg. Naar verwachting zal er eind 2023 meer duidelijkheid komen over de in het vervolg te hanteren normen. Diemen heeft als uitgangspunt dat er wordt uitgegaan van deze nieuwe landelijke normering.	Geen

Zienswijze 4 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
4.1	Natuurcompensatiegebied 't Breedland't: Breedland strekt zich uit langs de noord -en noordwestzijde van Weespersluis. Het is een natuurcompensatiegebied is in het kader van de Wet Natuurbescherming, met het kerngebied aan de westzijde bij de voormalige Eendenkooi. In 't Breedland mag geen verstoring van beschermde fauna plaatsvinden. In de NRD wordt verwezen naar natuur met verschillende andere kwalificaties, maar niet naar een status in het kader van de Wet Natuurbescherming. Wanneer natuur een belangrijk onderzoeksaspect vormt, mogen de natuurgebieden met een status in het kader van de wet Natuurbescherming niet ontbreken. Voor dit gebied dient niet alleen naar de huidige situatie gekeken te worden maar wij doen er nu juist grootschalige investeringen in toekomstige natuur die we niet graag verloren zien gaan door ontwikkelingen in de omgeving.	Voor het gehele gebied waarop een ontwikkeling van windenergie invloed kan hebben worden de effecten in kaart gebracht. Zie ook antwoord op 2.2 en 4.2.	Geen
4.2	Zorgen bij huidige bewoners: Inmiddels zijn er zo ongeveer 600 woningen opgeleverd in Weespersluis en ook de komende jaren zullen er enkele honderden woningen per jaar worden opgeleverd. Huidige bewoners van Weespersluis maken zich zorgen over de komst van windturbines. Deze zorgen hebben dan vooral betrekking op slagschaduw, geluid en gezondheid, maar ook op de natuurwaarden en belevingswaarde van hun woongebied en directe omgeving.	Onderdeel van het MER is de beschrijving van de referentiesituatie. Dit is een beschrijving van hoe (de omgeving van) het plangebied eruit ziet richting 2040/2050. In het MER zal de beoordeling van de effecten gebeuren ten opzichte van deze referentiesituatie. Dit betekent dat bij de beoordeling van de geluidsbelasting, slagschaduw en andere effecten de voltooiing van alle bouwactiviteiten in Weespersluis zullen worden meegenomen. Zie verder antwoord 3.11	Geen
4.3	Zorgen over de normen: Verder zijn er zorgen over de besluitvorming rondde komst van windmolens, vooruitlopend op de implementatie van landelijke normen ten aanzien van gezondheid en verschillende vormen van hinder door windmolens.	Zie antwoord op 3.11	Geen
4.4	Veel bewoners zijn er nog niet. Deel Weesperskuis staat 'niet op de kaart': De realisatie van Weespersluis verloopt van oost naar west. De bewoners die het dichtst bij de eventuele locatie aan het Amsterdam-Rijnkanaal komen te wonen, zijn nog niet bekend. Binnen de kaders van het onherroepelijk bestemmingsplan moeten er nog vele woningen worden gebouwd, met name aan de westzijde van Weespersluis. Zij kunnen nog niet meedoen aan de participatietrajecten die tot nu toe zijn doorlopen en de trajecten die vanaf nu in de komende paar jaar gaan lopen. Dat betekent dat hun stem niet kan worden gehoord. De vraag is hoe daar mee omgegaan wordt. Het nogal eens gebeurt dat er in de stukken, ook waar het gaat om de RES van de gemeente Amsterdam, wordt uitgegaan van kaartjes waarop slechts een deel van Weesperluis is bebouwd, en dat niet uitgegaan wordt van het eindbeeld conform het onherroepelijke bestemmingsplan.	Zie de antwoorden op 3.11 en 4.2.	Geen
4.5	Relatie met toekomstvisies: Onder het kopje 'Afstemming met de buurgemeenten' wordt aangegeven dat op een later moment met de buurgemeenten zal worden afgestemd of het nodig is om vanuit Diemen ook over de eigen gemeentegrens te kijken waar het gaat om de invloedssfeer van de verschillende zoekgebieden en het eventueel ontwikkelen van alternatieven. Wij willen graag de suggestie doen om die afstemming sowieso te zoeken en samen met omliggende gemeenten, en ook andere stakeholders zoals de GEM Bloemendalerpolder / Weespersluis, te kijken naar deze aspecten indien die aan de orde zijn. In het geval van afstemming met de gemeente Amsterdam is het de vraag met wie afstemming wordt gezocht: de bestuurscommissie Weesp, het ambtelijk projectteam Weespersluis of de wethouder.	Er vindt op ambtelijk en bestuurlijk niveau regelmatig afstemming plaats met Amsterdam. Dit schuiven we niet door naar een latere fase, daar is doorlopend aandacht voor. Ook de ontwikkelaar van Weespersluis is betrokken bij het m.e.r.-proces.	Geen
4.6	Participatie: Onder het kopje 'Communicatie en participatie' wordt gesproken over 'inwoners'. Echter, in het geval van het westelijk deel van Weespersluis, het deel dat het dichtst bij de zoeklocaties D en E ligt, woont nog niemand. Het belang van deze toekomstige inwoners mag niet worden vergeten.	Zie antwoord op 4.2	Geen
4.7	De zoekgebieden: In de eerste bijeenkomst van de Klankbordgroep Zuid Oost van de gemeente Amsterdam heeft de wethouder van Diemen aangegeven dat er bestuurlijke afstemming zou plaatsvinden met omliggende gemeenten. Voorafgaand aan het nemen van het besluit om een aantal zoeklocaties te schrappen, en Den E in de lucht te houden, is voor zover ons bekend geen bestuurlijke afstemming geweest met de toenmalige gemeente Weesp. Hoe heeft afstemming wel plaatsgevonden?	Voorafgaand aan het collegebesluit om om een aantal zoeklocaties te schrappen, en D en E in de lucht te houden, heeft geen bestuurlijke afstemming met de toenmalige gemeente Weesp plaatsgevonden omdat dit feitelijk geen verandering met mogelijk negatieve effecten voor Weesp betekende.	Geen
4.8	Referentiesituatie: Vriendelijk verzoeken wij u om Weespersluis (de eindsituatie conform het onherroepelijk bestemmingsplan) deel uit te laten maken van de referentiesituatie. Een woonwijk van circa 3.000 woningen lijkt ons meer dan relevant om mee te nemen bij de beoordeling van milieueffecten.	Zie de antwoorden op 3.11 en 4.2.	Geen

4.9	Te onderzoeken milieuaspecten: Onder het kopje 'Zoekgebieden, alternatieven en fasering in het MER' wordt gesproken over bos-en natuurgebieden met een recreatieve (uitloop)functie. Wij verzoeken u om daaraan toe te voegen de natuur-compensatiegebieden die een status hebben in het kader van de Wet Natuurbescherming. Een voorbeeld daarvan is 't Breedland dat zich uitstrekt aan de noord -en noordwest rand van Weespersluis (zie het kaartje hiervoor).Daarnaast wordt in de woonwijk een grote waterplas gerealiseerd. De helft hiervan is reeds aangelegd en heeft nu reeds een grote aantrekkingskracht op watervogels.	Zie de antwoorden op 2.2 en 4.2.	Geen
4.10	Geluid: Hierbij gaan we ervan uit dat de landelijke normen, na vaststelling, meegenomen worden in de MER en de besluiten die daarop volgen. Wij vragen u vriendelijk om dit te bevestigen. Verder vragen wij nadrukkelijk aandacht, refererend aan de voorlaatste alinea van de paragraaf over geluid, om niet alleen uit te gaan van aanwezige woningen, maar ook van nog te bouwen woningen op grond van onherroepelijke bestemmingsplannen.	Het onderzoek in het MER wordt uitgevoerd los van normen: de hinder wordt in beeld gebracht aan de hand van dosis-effectrelaties. Daarbij wordt ook rekening gehouden met toekomstige woningen. Als meer duidelijkheid ontstaat over de landelijke normen wordt daar rekening mee gehouden. Zie antwoorden op 3.11 en 4.2.	Geen
4.11	Natuur, ecologie en biodiversiteit: Hierbij gaan we ervan uit dat de landelijke normen, na vaststelling, meegenomen worden in de MER en de besluiten die daarop volgen. Wij vragen u vriendelijk om dit te bevestigen .Verder vragen wij nadrukkelijk aandacht, refererend aan de voorlaatste alinea van de paragraaf over geluid, om niet alleen uit te gaan van aanwezige woningen, maar ook van nog te bouwen woningen op grond van onherroepelijke bestemmingsplannen.	Het klopt dat landelijke normen het uitgangspunt voor ecologie en, zodra deze bekend zijn, ook voor geluid. Voor de vraag betreffende Weespersluis, zie het antwoord op vraag 4.2 en 4.10.	Geen

Zienswijze 5 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
5.1	Omgevingsvisie Diemen 2040: Een gezond stedelijk dorp verbonden met een groen buitengebied; Buitengebied Onder het buitengebied verstaan we het Diemberbos, de Overdiempolder en Diempolder, de Diem en de Diemer Vijfhoek. Samen vormen ze een gebied waarin we de balans zoeken tussen natuur, kleinschalige recreatie, toegankelijkheid, klimaatadaptatie en energieopwekking. We vinden het belangrijk dat het buitengebied groen en rustig blijft en geen onderdeel gaat worden van het bebouwde gebied. In het buitengebied van Diemen kun je namelijk juist aan de stedelijke drukte ontsnappen, recreëren, rust vinden en ontspannen in het groen en de natuur. Het buitengebied is daarnaast ook belangrijk voor een klimaatbestendige Inrichting van Diemen: Deze stelling is met bewoners van Diemen en de gemeente gezamenlijk opgesteld. Nu vergeten we deze stelling door in dit gebied windmolens en zonnepanelen toe te staan. Ook verleggen we de landelijke eis van 600 meter afstand tot bebouwd gebied naar 400 meter voor plaatsing van windmolens, op mijn navraag kreeg ik een ontkennend antwoord van de standhouder in de gemeente kraam op de infoavond dd. 12 oktober jl.. In het gemeentehuis van Diemen. Wij vinden dat het buitengebied groen en schoon moet blijven van ontsierende en storende veranderingen door windmolens en zonnepanelen.	De zoekgebieden voor windenergie maken onderdeel uit van de Omgevingsvisie Diemen 2040. In de Omgevingsvisie staat ook dat de gemeente nader onderzoek naar deze zoekgebieden kan uitvoeren zodat er kan worden bepaald of en voor welke gebieden zij bereid is om medewerking te verlenen aan de realisatie van windturbines. Op basis van dit MER kan vervolgens besluitvorming plaatsvinden door de gemeenteraad. Wat betreft de normering verwijzen we naar het antwoord op 3.11.	Geen

Zienswijze 6 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
6.1	Het blijkt dat het onderzoek gaat over een windturbine die op 400 meter vanaf onze gevel gemeten geplaatst kan worden. Hoe zou u dat vinden als dat bij uw huis zou gebeuren? Waarom dan wel hier?	De locatie van de windturbines binnen de zoekgebieden en daarmee de afstand tot woningen is nog niet bekend. Daarover komt meer duidelijkheid bij het opstellen en beoordelen van de alternatieven in het MER. Zie ook het antwoord op 2.1. De vragen zijn daarnaast van persoonlijke aard en vallen buiten het kader van het MER dat gericht is op onderzoek naar de effecten op de fysieke leefomgeving (het milieu). Ter kennisgeving aangenomen.	Geen
6.2	Het is bekend hoe ziekmakend en schadelijk die molens zijn voor mens en dier zelfs dodelijk In het buitenland is er niets voor niets een afstand van 1,5 km aangehouden.	Standpunt wordt ter kennisgeving aangenomen. Het MER is bedoeld om de milieueffecten goed in beeld te brengen en is daarmee een belangrijke bouwsteen voor de besluitvorming daarna door de gemeenteraad.	Geen
6.3	Er is genoeg jurisprudentie en rapporten over het schadelijk effect van de molens op de mens maar om politieke reden van de overheid toch genegeerd.	Standpunt wordt ter kennisgeving aangenomen. Het MER is bedoeld om de milieueffecten goed in beeld te brengen en is daarmee een belangrijke bouwsteen voor de besluitvorming daarna door de gemeenteraad.	Geen
6.4	Wettelijke normen zijn geen menselijke normen maar economische normen en het gaat wel degelijk om de mens. Hoe weet de wet hoeveel last toelaatbaar is voor een hoog gevoelig persoon met goed ontwikkelde sensoren (paranormale gaven) en mijn eigen praktijk aan huis waar ik mensen help als magnetiseur/ energetisch therapeut. Hoe kan dat als er naast mij een molen staat te vibreren met geluid schaduw knipper en lage resonantie en elektrische en magnetische velden zowel door de bekabeling als de omgeving. Een hoogspanningsmast is wettelijk gezien ook een “niets aan de hand” ding binnen de wettelijke normen maar daar heb ik ook last van!! Het zou voor mij dus een ramp zijn de molens, ik zou hier niet meer kunnen werken en wonen.	Standpunt wordt ter kennisgeving aangenomen. Het MER is bedoeld om de milieueffecten goed in beeld te brengen en is daarmee een belangrijke bouwsteen voor de besluitvorming daarna door de gemeenteraad.	Geen
6.5	Wie betaald er schade vergoeding als mijn huis in waarde is gedaald qua overlast en ontsiering en gezondheidsschade, niemand want alles past binnen jullie cijfers en normen en wetten.	Planschade is geen onderdeel van de milieu-onderzoeken van het MER maar kan wel onderdeel zijn van de afweging die daarna moet plaatsvinden door de gemeenteraad bij het te nemen ruimtelijke besluit. Voor het optreden en vergoeden van planschade geldt de wettelijke planschaderegeling en ook de gemeentelijke planschadeverordening op het moment dat er een ruimtelijk besluit is genomen dat de realisatie van windturbines mogelijk maakt in Diemen.	Geen
6.6	Het is hier een natuurgebied met de ringslang, vossen, roofvogels, de beschermde wespendif beschermd trekvogels en beschermde weide vogels de uitstervende wilde bijen net als de daling van andere insecten (die een rol spelen bij de bestuiving) en de benodigde bloemen en beschermde flora en fauna die hier voor nodig zijn en hier leven.	Binnen het MER wordt de huidige situatie, autonome ontwikkelingen, en de effecten van windturbines voor natuurwaarden in beeld gebracht. Dit betekent dat er een veldbezoek door een ecooloog gedaan wordt en dat beschikbare data over het voorkomen van flora en fauna wordt verzameld (Deel A). Bij de beoordeling van alternatieven worden de effecten voor flora en fauna beschreven (Deel B). Op deze manier wordt de impact op flora en fauna meegenomen in het MER, zodat deze informatie meegenomen wordt in het bestuurlijk proces.	Geen

6.7	Bovendien zijn de molens niet noodzakelijk, de doelen zijn al gehaald 35 twh voor de gemeente en zelfs meerdoor alle zonnepanelen en isolatie en andere maatregelen. Een verhoging van dit getal kan op een andere manier, de ontwikkeling gaat zo hard het komt echt goed op een andere manier.	De gemeente werkt mee aan het Nationaal en Regionaal programma RES en neemt zo haar verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de doelen voor het opwekken van meer duurzame energie. Uit een recente gepubliceerde monitor van de RES Energieregio Noord-Holland blijkt dat er nog steeds grote inspanningen nodig zijn om de gestelde klimaatdoelen te behalen. De monitor is te vinden op de site van de Energieregio NH: https://energieregionh.nl/eerste-res-monitor-noord-holland-zuid	Geen
6.8	De elektriciteitsbedrijven kunnen de opslag toch niet aan dit gaat waarschijnlijk toch per huishouden op eigen batterij worden o.i.d..	Op dit moment bestaat er binnen de zoeklocatie (nog) geen netcongestie voor de levering van energie aan het elektriciteitsnet (https://capaciteitskaart.netbeheernederland.nl/). De komende jaren worden er in deze regio grote investeringen gedaan in het elektriciteitsnet om vraag en aanbod op te kunnen blijven vangen. Dit is van belang mocht er besloten worden om over te gaan tot de opwek van duurzame energie. Binnen het MER vormt het echter geen onderscheidende factor tussen de verschillende zoekgebieden voor wind-turbines.	Geen
6.8	Waarom kunnen wij niet meebeslissen wat voor molen er zou worden geplaatst, je hebt ook mens en milieu vriendelijkere oplossingen.'	Participatie van inwoners is een belangrijk onderdeel van het m.e.r.-proces. Een besluit over het type windmolen dat wellicht geplaatst kan worden is iets voor een latere fase. . Zie verder het antwoord op 3.15.	Geen
6.9	Waarom kunnen we niet meebeslissen wie het onderzoek doet nu is het een onderzoek bureau die ook een afdeling bouwen en architectuur en infrastructuur heeft m.i. belangen verstrengeling.	De gemeente heeft een meervoudige aanbesteding georganiseerd. AnteaGroup is als beste uit de vergelijking gekomen. Het feit dat dit bureau ook andere disciplines kent en ook aan andere opdrachten werkt, heeft geen invloed op het m.e.r.-proces. Dit geldt overigens voor veel meer bureaus. De onafhankelijke commissie MER zal het MER gaan toetsen. Dit is wettelijk verplicht. Met de resultaten van deze toets zal de gemeenteraad terdege rekening moeten houden bij het nemen van het ruimtelijk besluit.	Geen
6.10	Op de voorlichtingsavond kreeg je alleen voorlichting en mocht je vooral geen vragen plenair stellen. En bij de markt-kraampjes moesten ze je wel aanhoren maar geluisterd naar een individu wordt er niet dat doet er niet toe. Vooral als je in zo n klein straatje woont is de weerstand klein en makkelijk overheen te denderen. De zogenaamde inspraak is m.i. meer een formaliteit. Groen links zou toch meer voor mens en natuur moeten opkomen, ministers tevreden stellen kan je met een rapport dat het hier niet haalbaar is met grote onderbouwing.	Participatie is voor de gemeente zeker geen formaliteit. In het m.e.r-proces wordt hier serieus ruimte voor geboden en daarna ook bij het nemen van het ruimtelijk besluit. Waar nodig sturen we bij als dat op basis van de ervaringen noodzakelijk blijkt te zijn.	Geen
6.11	Als natuurgeneeskundige ben ik natuurlijk erg voor natuurlijke oplossingen waar mens en dier en iedereen beter van word. Maar wat er hier gebeurt onder het mom van natuurvriendelijk, heeft alles te maken met politiek, geld, en verborgen agenda's.	Standpunt wordt ter kennisgeving aangenomen. Het MER is bedoeld om de milieueffecten goed in beeld te brengen en is daarmee een belangrijke bouwsteen voor de besluitvorming daarna door de gemeenteraad	Geen
6.12	Mijn verzoek is dan ook kijk en voel diep in uw hart en laat de molens uit ons woon en werk genot alternatieven zijn er nog steeds te vinden maar waarschijnlijk niet binnen onze gemeente.	Standpunt wordt ter kennisgeving aangenomen. Zie ook antwoord op 6.7.	Geen

Zienswijze 7 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
7.1	Wie in de MER alleen onderzoekt waar de windmolens in Diemen geplaatst kunnen worden ziet het belangrijkste over het hoofd. Alle zoekgebieden liggen in Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebieden. Onder een aanvliegroute van Schiphol zorgen ze voor extra overlast, maar kunnen tegelijkertijd niet hoog genoeg gebouwd worden om zonder subsidie ooit rendabel te worden.	Windturbines vormen een manier om met een relatief kleine ruimteclaim duurzame energie op te wekken. Het klopt dat er binnen de zoekgebieden verschillende thema's spelen, zoals natuurwaarden en de beperkingen door Schiphol. Naast dat deze omgevingsaspecten in beeld worden gebracht, wordt in het MER ook gekeken naar de opwekpotentie. In het MER wordt zowel informatie over de opwekmogelijkheden als de mogelijke negatieve milieueffecten beschreven. Dit vormt dan input voor het bestuurlijk proces over het besluit door de gemeenteraad of, en zo ja, in welke samenstelling windturbines kunnen worden geplaatst in Diemen. De financiële haalbaarheid van een windproject is geen onderdeel van het MER.	Geen
7.2	Nu de doelstelling van de RES, 35 TWH op land, al is gehaald, zou je verder moeten kijken. Waarom zou je als gemeente niet participeren in de extra inspanning die het Rijk wil doen op zee? Met 4x zo efficiënte windmolens en zonder alle nadelen?	Met het realiseren van windturbines in de gemeente wil Diemen bijdragen aan de verduurzaming van Nederland. De gemeente Diemen kijkt of zij binnen haar eigen bestuurlijke grenzen bij kan dragen aan de ambitie van de RES-regio om 2,7 TWh duurzame energie op te wekken in 2030. Zie ook antwoord op 6.7.	Geen
7.3	Wij wonen op 350 meter van zoekgebied C. Overlast en gezondheidsrisico's zijn maximaal Windmolens van 150 meter hoogte zorgen voor een enorme slagschaduw van de wieken.	Binnen het m.e.r.-proces wordt kaartmateriaal gemaakt waarmee inzichtelijk wordt gemaakt in welke gebieden slagschaduw op kan treden. Hierbij worden ook verschillende opstellingen van windturbines in de zoekgebieden geanalyseerd, zodat een vergelijking gemaakt kan worden tussen de nog te bepalen alternatieven. Deze informatie wordt meegegeven aan het bestuurlijke proces binnen de gemeente. Er kan besloten worden bij onevenredige negatieve effecten om niet over te gaan tot de plaatsing van windturbines of om voorzieningen (zoals een stilstandregeling) te treffen om negatieve effecten van windturbines te verminderen.	Geen
7.4	Dat heeft het effect van een knipperende lamp, maar dan een van 150 meter hoog. Het omliggende bos is maximaal 25 meter hoog is. Deze molens zijn vanuit onze woningen en vanaf elke plek in het bos zichtbaar en verpesten het uitzicht	Binnen het m.e.r. wordt ingegaan op de beleving van lichthinder in de referentiesituatie en bij verschillende alternatieven. Daarnaast worden ook de effecten op het landschap in beeld gebracht en beoordeeld. Met deze informatie kan bestuurlijk daarna een afweging gemaakt worden of er bij plaatsing van windturbines aanvullende maatregelen nodig zijn.	Geen
7.5	Windmolens zorgen voor extra geluidsoverlast 24 uur per dag. Deze komt bovenop de overlast die we al van trein en snelweg ondervinden. Vooral 's nachts als de overige omgevingsgeluiden wegvallen zal het gezoem hinderlijk en irriterend zijn. En dan hebben we het nog niet over laag frequent geluid of Schiphol. Wie zoals wij onder de aanvliegroute wonen weet dat zo'n gemiddelde geluidsbelasting maar de halve waarheid is. Als je op een dag elke paar minuten een vliegtuig over hoort komen heeft het gevoel de hele dag meer dan 100 decibel te horen. Omdat het in de tussenliggende minuut 'maar' 60 decibel is komt het gemiddelde op slechts 70 decibel. Neem in het MER-onderzoek eens de opstapeling van geluiden mee: de 20 treinen per uur, de A1 en A9 24 uur per dag. Doe er wat vliegtuigen bij en wat windmolens.	Binnen het m.e.r. worden verschillende milieufactoren inzichtelijk gemaakt, waaronder geluid. Hierbij wordt ook de cumulatieve geluidsbelasting bepaald. Dat wil zeggen dat de combinatie van geluid door verschillende bronnen zoals wegen en spoorwegen in beeld wordt gebracht. Zo kan voor de verschillende alternatieven die onderzocht worden bekeken worden wat de totale geluidsbelasting van de omgeving is. Zie ook de antwoorden op 1.1 en 3.17 met betrekking tot de opstapeling (cumulatie) van geluid.	
7.6	Alle zoekgebieden en zeker ons zoekgebied C, maar ook A en B liggen in de Diemerscheg, in Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebied Plaatsing van windmolens zal onherstelbare schade aan de natuur aanbrengen. Houd er ook rekening mee dat het Diemberbos een belangrijk recreatiegebied is, met bezoekers uit Diemen maar ook uit de wijde omgeving.	Voor de vraag over natuurwaarden, zie het antwoord op 6.6.	Recreatie wordt als beoordelingscriterium

		Recreatie wordt toegevoegd aan het beoordelingskader. Het aspect wordt beoordeeld aan de hand van de impact op gebieden met een recreatieve uitloopfunctie én de impact op volkstuincomplexen. (zie ook reactie bij 2.2).	toegevoegd onder ruimtelijke kwaliteit.
7.7	Windmolens zorgen voor een waardevermindering van onze woningen. Diverse rechters hebben in vergelijkbare gevallen de WOZ-waarde van woningen verlaagd met 10-50% bij de komst van windmolens. TNO heeft berekend dat waardedaling voor woningen < 2.5 km van windmolens gemiddeld 4 % in waarde Bij 400 meter mag je aannemen dat de waardedaling zo'n 25% zal bedragen. Dat betekent dat wij tonnen schade zullen oplopen door de plaatsing, net als onze burens en de volgende burens. Reken dat eens uit voor de rest van de woningen binnen een straal van 2.5 km van de zoekgebieden. Vergelijk dat eens met de bouw van windmolens op zee met dezelfde capaciteit, of het dubbele, het drievoudige. Kijk verder dan je neus lang is. Wie alleen geïnteresseerd is in het plaatsen van molens, in elke gemeente, niet wil kijken naar alternatieven en blind is voor de maatschappelijke schade heeft het niet goed voor met de bewoners.	Met betrekking tot waardedaling, zie antwoord op 6.5 Met betrekking tot wind op zee, zie antwoord op 6.7 en 7.2	Geen

Zienswijze 8 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
8.1	Bevoegd gezag Weespersluis in Diemen: Ondanks dat de gemeente Gooise Meren eigenaar is van een klein deel van het Amsterdam-Rijnkanaal is stadsdeel Weesp en in het bijzonder Weespersluis feitelijk het direct aangrenzende deel van zoekgebieden D en E. Recentelijk, en alvorens Weesp onderdeel is geworden van gemeente Amsterdam, heeft de gemeente Weesp de plaatsing van windturbines in Weesp voor haar bewoners afgewezen. Weespers willen niet dat er windturbines in of nabij de bewoonde omgeving geplaatst gaan worden. Dat buurgemeente Diemen als bevoegd gezag dan in haar keuze tot vaststellen van zoekgebieden zonder duidelijke redenen, en zoals ook niet aangegeven in de NRD, haar eigen bewoonde omgeving ontziet en zoekgebieden vaststelt en prioriteert die ver van eigen bewoonde omgeving en nota bene, op de grens van Weesp staan ingetekend is ronduit onbehoorlijk.	Zie de antwoorden op 3.3, 3.6, 3.11 en 3.14.	Geen
8.2	Het gehele effectgebied zoals de volledige ontwikkeling Weespersluis op kaarten Het effectgebied van de MER is groter dan het plangebied. De getoonde kaarten in de NRD laten onvoldoende zien dat er een grote bewoonde omgeving gerealiseerd wordt in de korte nabijheid van zoekgebieden D en E. Als reikwijdte en detail aan de orde zijn en lokaal plannen gemaakt worden voor de lange termijn, dan dient de volledige bebouwde ontwikkeling van Weespersluis ca. 3000 woningen in Weesp duidelijk op kaarten in notities etc. te worden aangegeven en meegenomen, en ook nadrukkelijk in de NRD en MER naar voren te komen. Dit ontbreekt.	In het MER zal de ontwikkeling van Weespersluis meegenomen worden. Hierbij zal ook kaartmateriaal opgenomen worden om de volledige ontwikkeling van Weespersluis in beeld te brengen. Zie verder de antwoorden op 3.11 en 4.2.	Kaartmateriaal omliggende bestemmingen opnemen.
8.3	Leefbaarheid Weespersluis in gedrang: Interferentie van nadelige effecten van het plaatsen van windturbines dient nadrukkelijk onderzocht te worden. Het is inderdaad onvermijdelijk dat nadelige effecten lokaal en nabij de bewoonde omgeving opstapelen en elkaar versterken. De wijk Weespersluis heeft zo al het volgende te verduren: geluid van de snelwegen A1 en A9, fijnstof van deze snelwegen, geluid door vliegtuigen via bovenliggende aanvliegroutes op Schiphol, geluid van het alsmaar drukker wordende treinverkeer (personen en goederenverkeer, ook in de nacht), straling van bestaande elektriciteitsmasten en momenteel het geluid van constructiewerk voor de bouw van de ca. 3000 woningen. Komt daar o.a. fijnstof van de aanstaande biomassa centrale en nadrukkelijk het laagfrequent geluid van windturbines bij, continu en waaraan niet is te ontsnappen, dan is dit voor (toekomstige) bewoners van Weespersluis een stap te ver. Gezondheid en leefbaarheid zijn in het gedrang (=kwalitatieve beoordeling van een gezin in Weespersluis). De samenhang van deze aspecten ontbreekt in de NRD en is aldus mee te nemen in de MER.	Deze NRD richt zich op het plaatsen van windturbines in een aantal zoekgebieden in Diemen. De effecten op de omgeving worden daarbij in beeld gebracht, ook buiten de gemeentegrens van Diemen. Binnen het MER worden verschillende aspecten onderzocht, waarbij een relatie tussen de gezondheid van de inwoners en het milieuthema kan bestaan. Dit betreft onder andere geluid (ook de combinatie van verschillende geluidsbronnen en laagfrequent geluid) en slagschaduw. Voor de aspecten geluid en slagschaduw wordt een kwantitatieve analyse uitgevoerd. De combinatie van verschillende factoren op de leefbaarheid is lastig te beschouwen, omdat dat voor iedereen verschilt. De verschillende aspecten worden daarom beoordeeld aan de hand van landelijke normen voor zover beschikbaar.	Geen
8.4	Onderzoek naar laagfrequent geluid kwantitatief: Naast kwalitatief onderzoek behoort er ook kwantitatief onderzoek naar geluid en specifiek laagfrequent geluid gedaan te worden. Dit is een vereiste. Zo geldt in het bijzonder voor de zoekgebieden D en E dat gebruiksfrequentie en formaat van de windturbines en verschillen in windrichting de resultaten van geluid kunnen beïnvloeden. De zoekgebieden D en E staan nabij groot (toekomstig) bewoond gebied en er vanuit gaande dat geluid met de doorgaans Zuidwesten wind meedraagt, moeten dit soort factoren meegenomen worden in het onderzoek. Naast kwalitatief onderzoek naar geluid en laagfrequent geluid, behoort er zodoende ook kwantitatief onderzoek gedaan te worden (en niet enkel kwalitatief).	Het geluidsonderzoek betreft een kwantitatieve modellering van de (cumulatieve) geluidsbelasting als gevolg van de plaatsing van windturbines in de zoekgebieden. Laagfrequent geluid maakt onderdeel uit van het totale breedbandige geluid dat hiermee wordt onderzocht. Vervolgens wordt kwalitatief ingegaan op laagfrequent geluid, afgaande op diverse (literatuur)onderzoeken en met de Factsheet gezondheidseffecten van windturbinegeluid (RIVM, juli 2021) en de kamerbrief 'laagfrequent geluid van windturbines' (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, maart 2014) ter referentie. Het laagfrequente geluid maakt onderdeel uit van het totale breedbandige spectrum van de windturbines en wordt dus meegenomen in de modelberekeningen voor geluid. Het is mogelijk om het aandeel laagfrequent geluid te kwantificeren en toetsen, maar deze verdeling verschilt per type windturbine. In de huidige planfase is nog niet duidelijk welk type er, bij een mogelijke ontwikkeling van windturbines, geplaatst zou gaan worden. Specifiek onderzoek naar het aandeel laagfrequent geluid is daarom pas mogelijk bij een eventuele projectfase, wanneer het type windturbine wel bekend is. Zie ook de antwoorden op 1.1 en 3.17 met betrekking tot de opstapeling (cumulatie) van geluid.	Geen
8.5	Effecten laagfrequent geluid voor lokale bevolking: Onderzoek naar de effecten van het gebruik van windturbines op de gezondheid van mensen moet worden meegenomen, met nadruk de nadelige effecten van laagfrequent geluid op de lokale bevolking (d.w.z. gezondheid en leefbaarheid). Dit is een vereiste. Vanuit een ideologische ambitie kan gedacht worden dat plaatsing van zoveel mogelijk windturbines goed is voor de samenleving, maar de gemeente Diemen heeft hier slechts een lokale verantwoordelijkheid en door de recente vaststelling van zoekgebieden D en E omvat deze verantwoordelijkheid ook de gezondheid van (toekomstige) inwoners van Weespersluis. Een globale rekensom: 3000 woningen in Weespersluis betekent ongeveer 10.000 bewoners waarvan 50% binnen 1 tot anderhalve km afstand van windturbines D en E wonen. 10% van deze bewoners merkt op termijn nadelige gezondheidseffecten, wat lokaal 500 zieke mensen en kinderen betekent.	Onderdeel van het MER is de beschrijving van de referentiesituatie. Dit is een beschrijving van hoe (de omgeving van) het plangebied eruit ziet richting 2040/2050. In het MER zal de beoordeling van de effecten gebeuren ten opzichte van deze referentiesituatie. Dit betekent dat bij de beoordeling van de mogelijke impact van (laagfrequent) geluid de voltooiing van Weespersluis zal worden meegenomen, en daarmee ook de mogelijke nadelige gezondheidseffecten voor toekomstige inwoners.	Geen
8.6	Vergelijking gezondheidsrisico's Weespersluis versus Diemen: Voor zover gezondheidsrisico's kwalitatief beoordeeld worden, dient een vergelijking gemaakt te worden met gezondheidsrisico's voor bewoners van Weesp ten opzichte van de eigen inwoners van Diemen, zodat het resultaat hiervan zichtbaar wordt en daarmee bij de beoordeling of windturbines	Zie de antwoorden op 3.3, 3.6, 3.11,3.14 en 8.4.	Geen

	op de grens met Weesp zichtbaar wordt wie in werkelijkheid verantwoordelijkheid draagt voor de nadelige effecten van windturbines in zoekgebieden D en E. Ondanks dat het bevoegd gezag in Diemen ligt (wat naar reikwijdte en detail gekeken dus niet klopt) moet plaatsing van windturbines op de grens met Weesp vallen binnen algemeen geldende maatschappelijke normen van billijkheid en redelijkheid (zie nadrukkelijk ook punt over priorisering en onbehoorlijk bestuur hierboven). Potentieel nadelige (gezondheids)effecten van laagfrequent geluid van windturbines mogen niet afgewenteld te worden op bewoners van buurgemeenten.		
8.7	Participatie bewoners Weespersluis: Nadelige effecten dienen nadrukkelijk ook met bewoners van Weespersluis besproken te worden. Ter verbetering van de communicatie en participatie kunnen gerichte MS Teams sessies met bewoners van Weespersluis georganiseerd worden waarin de zorgen en bezwaren van deze mensen besproken kunnen worden, met ruim van tevoren (minimaal 3-4 weken) een informatiefolder hiervoor in de brievenbus en de GEM Bloemendalerpolder; anders blijft het eenrichtingsverkeer met onvoldoende participatie van belanghebbenden! Er is geen draagvlak voor windturbines bij Weespers.	De suggesties, ook die genoemd tijdens het eerste participatiemoment, worden meegenomen bij het nadenken over de volgende participatiemomenten.	Geen
8.8	MER proces: Belangstellenden en belanghebbenden zijn ook inwoners van Weesp en nadrukkelijk de inwoners van Weespersluis en Gooise Meren. Om de MER binnen de wet de doorlopen moet in ieder geval aan twee verplichtingen zijn voldaan. Enerzijds dient onderzoek onafhankelijk te zijn. Anderzijds dienen voldoende belanghebbenden en belangstellenden te participeren. Met een informatie- en inspraak avond op 12 oktober jl. waar de wethouder het woord doet, de wethouder onderdeel is van de presentatie van Antea Groep, waar geen plenaire vragen gesteld mochten worden en slechts ca. 30 belanghebbenden of belangstellenden aanwezig waren (met maximaal 2-5 personen uit Weesp), dan dient in acht te worden genomen dat aan deze verplichtingen van de m.e.r. procedure niet is voldaan.	De informatieavond op 12 oktober was de eerste van drie momenten waarin we inwoners, bedrijven en organisaties bij het m.e.r.-proces betrekken. Er zijn diverse acties ondernomen om mensen uit Diemen én de buurgemeenten te informeren en uit te nodigen voor de informatieavond op 12 oktober 2022. Zie ook het antwoord op 3.1.	Geen

Zienswijze 9 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
9.1	Zoeklocaties buurgemeenten: de zoekgebieden van Diemen liggen in de invloedssfeer van zoekgebieden in de gemeente Amsterdam en mogelijk ook in Gooise Meren. In 1.3 wordt aangegeven dat op een later moment afgestemd worden met de buurgemeenten of meenemen van deze zoekgebieden in het kader van dit MER nodig is en zo ja, in welke vorm. Onze coöperaties kijken ook graag over de gemeente grenzen en werken samen met de Amsterdamse coöperaties. Daarom adviseren we om in dit MER ook de Amsterdamse zoekgebieden mee te nemen, en indien Gooise Meren nog opties open heeft staan, deze ook mee nemen. Reden hiervoor is dat de onderzoeken voor een MER veel tijd kosten en het een gemiste kans zou zijn als een deel van het onderzoek over gedaan moet worden wanneer blijkt dat bijvoorbeeld een lijnopstelling langs het Amsterdam Rijn kanaal op Diemens grondgebied doorgaand naar Amsterdams grondgebied een goede optie zou blijken om bepaalde redenen.	Amsterdam en Diemen zijn zich ervan bewust dat mogelijke plannen voor windturbines in de twee gemeenten - zeker in de Diemerschedeg - niet los van elkaar kunnen worden gezien. Het Diemer m.e.r.-proces is gekoppeld aan een ruimtelijk besluit van de gemeente Diemen en heeft daarom als onderzoeksgebied de zoekgebieden op Diemens grondgebied. De Diemer gementeraad kan geen besluit over het grondgebied van een andere gemeente nemen (en andersom). Amsterdam laat ook een MER opstellen over de eigen zoekgebieden. Amsterdam en Diemen houden elkaar goed op de hoogte van alle stappen in het proces, en waar mogelijk wordt er ook samengewerkt. Er zijn wel verschillen in de opzet van de onderzoeken. In Diemen zijn de zoekgebieden bijvoorbeeld klein en vrij duidelijk begrensd. In Amsterdam wordt op een globalere schaal gekeken naar alle zoekgebieden in Amsterdam. Als in een latere fase blijkt dat uit beide MER'en geschikte locaties voor windturbines komen, dan zal op dat moment nader worden verkend hoe de ruimtelijke inpassing kan worden vormgegeven.	Geen
9.2	Turbine hoogtes: In de NRD wordt geen bandbreedte van turbine hoogtes genoemd. Wij interpreteren dat dit nog is uit te werken in de MER of opgehaald wordt bij het rondetafelgesprek. Echter is de NRD een document om richting te geven aan wat er in de MER onderzocht gaat worden. We zouden graag willen zien dat in de MER verschillende turbine hoogtes onderzocht worden variërend van 147 tot 200 meter tiphoogte. Dit heeft een aantal redenen. -Ten eerste is een tiphoogte van 147 meter momenteel zeer moeilijk tot onmogelijk om financieel rond te rekenen. Hoe hoger de windturbine en hoe groter de rotor, hoe hoger de energieopbrengst. De businesscase van een turbine met 147 m tiphoogte is zo krap dat elke tegenslag in de kosten het project onrendabel kan maken. Een voorbeeld is een extra bekabeling of een talud dat doorkruist moet worden ten behoeve van een toegangsweg. De Windvogel heeft deze negatieve ervaring momenteel in andere windprojecten. -Ten tweede vinden wij het verstandig om de gemeente Amsterdam te volgen in het onderzoeksproces. In Amsterdam zijn 3 windturbineklassen meegenomen in de MER: 150m tiphoogte met een rotor van 100m, 150 meter tiphoogte met een rotor van 130m en 200m tiphoogte met een rotor van 160m. In de NRD is een bandbreedte van tiphoogte en rotor opgenomen. -Ten derde is de verkrijgbaarheid van turbines met een tiphoogte van 147 meter sterk aan het afnemen. Dat is een trend die zich door zet in de komende jaren. Dit betekent dat de keuze tussen turbines steeds kleiner wordt en dus eerder gekozen moet worden voor een minder stille of een duurdere turbinetype. -Ten vierde vinden wij het belangrijk om te kiezen voor een maximale energieopbrengst, met zo min mogelijk windmolens en dus zo min mogelijk impact, een optimaal energielandschap met gebruikmaking van de meest acceptabele locaties.	Binnen de zoekgebieden gelden beperkingen in de hoogte van de windturbines door de ligging in de nabijheid van Schiphol. Dit betekent dat windturbines in de zoekgebieden niet hoger dan 146 meter (tiphoogte t.o.v. NAP) mogen zijn. Omdat windturbines met een hoogte tussen de 147 en 200 meter tiphoogte niet mogelijk zijn door de geldende beperkingen worden deze windturbines niet meegenomen in het MER. Zie ook de mededeling 'Maximale hoogte windturbines' op pag.3. Mochten er in de toekomst ontwikkelingen plaatsvinden waardoor het plaatsen van hogere windmolens mogelijk wordt, dan houden we de mogelijkheid open om dit in een volgende (project-) fase nader te verkennen.	Zie mededeling 'Maximale hoogte windturbines'
9.3	Aantal te onderzoeken windturbines: Technisch gezien passen in het zoekgebied A en B geen tweewindturbines. Zij zijn nu aangeduid als twee zoekgebieden maar in feite zou dat zoekgebied A1 en A2 moeten zijn. In totaal zijn er dus maximaal 4 windlocaties te onderzoeken in het MER. Ook moet de impact van de rotor op het aantal te plaatsen windturbines meegenomen worden. Namelijk hoe groter de rotordiameter, hoe groter de aan te houden onderlinge afstand. Dus bij een rotor van 160m is de energieopbrengst hoger, maar kunnen er minder windturbines geplaatst worden omdat de onderlinge afstand groter moet zijn.	Zie mededeling 'Afbakening zoekgebieden' op pagina 2	Zoekgebieden worden aangepast.
9.4	Indicatieve opstellingsvarianten: In 3.1.3 en 3.1.4 wordt aangegeven dat er 4 alternatieven van opstellingen onderzocht worden. Betekent dit ook dat alleen deze 4 alternatieven vergund kunnen worden? Wij uiten hier onze zorg omdat mogelijk een andere, samengestelde variant ook als beste voorkeursalternatief uit de bus zou kunnen komen. Is het mogelijk om flexibiliteit in het MER aan te brengen?	De alternatieven worden opgesteld aan de hand van beschikbare informatie uit Deel A waarin kansen/risico's en de maximale potenties in beeld zijn gebracht. Aan de hand van deze informatie en de uitkomsten van het participatietraject worden verschillende alternatieven opgesteld. Als uit de beschouwing van deze alternatieven komt dat een combinatie van alternatieven het meest geschikt is om hinder te voorkomen en/of een betere energieopbrengst te behalen kan eventueel voor een gecombineerd voorkeursalternatief worden	Geen

		gekozen. Het besluit waarbij dit MER hoort is een addendum op de Omgevingvisie Diemen 2040 en geen vergunningverlening.	
9.5	Geluid (1):In 3.4.2 wordt aangegeven dat er verschillende geluidcontouren worden berekend. De bandbreedte van de geluidcontouren zou afgestemd kunnen worden met andere onderzoeken zoals in Amsterdam, waar een bandbreedte van 42 tot 47 dB wordt gehanteerd. In Utrecht is recent gekozen voor een bandbreedte van 37 tot 50 dB, wat onze voorkeur heeft. Dit maakt het mogelijk om een optimale keuze te maken tussen stille turbines en goede energieopbrengst. We willen tevens erop wijzen om bij het aantal gehinderde woningen ook de woonboten mee te nemen.	Met het geluidmodel worden de geluidcontouren rond de windlocaties berekend (per alternatief). Daarbij worden ook de contouren met een lagere geluidbelasting zichtbaar gemaakt (lager dan 42 dB) en hoger (meer dan 47 dB). Bij het in beeld brengen van de geluidsbelasting van de omgeving worden zowel woningen als woonboten meegenomen. Zie ook Tabel 1 uit de NRD.	Geen
9.6	Geluid (2): Is het mogelijk om ook per alternatief een relatieve beoordeling uit te voeren, waarmee een verband gelegd wordt tussen de geluidseffecten van een alternatief en de betreffende energieopbrengst? Om de relatieve beoordeling uit te voeren wordt het aantal woningen binnen de berekende geluidscontour gedeeld door de jaarproductie in GWh/jaar.	Het beoordelingskader beoordeelt de alternatieven op de verschillende thema's en onderliggende criteria. Hiermee wordt een bredere 'relatieve beoordeling' gefaciliteerd dan hier voorgesteld (naast geluid t.o.v. opbrengst ook bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit).	Geen
9.7	Geluid (3):Kan in het MER het effect van de stille modus/andere mitigatie inzichtelijk gemaakt waarbij wordt voldaan aan twee of drie verschillende geluidsniveaus (bijvoorbeeld 43, 45, 47 dB) en met tevens inzicht in de gederfde energieopbrengst? Dit is belangrijk bij het opstellen van de businesscase. De stille modus is een maatregel om geluid te reduceren, bijvoorbeeld in de nachtelijke uren wanneer het wegverkeerlawaai minder is dan overdag.	Binnen het MER wordt de energieproductie en de geluidbelasting van de omgeving op verschillende manieren meegenomen. Mochten aandachtspunten uit het MER naar voren komen (zoals geluidbelasting) dan zullen mitigerende maatregelen voorgesteld worden. Binnen het MER worden deze mitigerende maatregelen (zoals de stille modus) niet doorgerekend. Dit is te gedetailleerd voor een MER.	Geen
9.8	Gezondheid: In tabel 1 worden alle milieuaspecten die in de MER onderzocht worden benoemd. In de gemeente Amsterdam wordt als extra aspect ook gezondheid meegenomen, via een gezondheidseffectanalyse (GES). Bij de bepaling van de zogenaamde GES-score voor het onderdeel geluid, wordt de geluidsbelasting ter plaatse van omliggende woningen beschouwd. De GES-beoordeling van wegverkeer wordt gehanteerd om het gecumuleerde geluidsniveau om te rekenen naar een GES-score. Elke woning krijgt een GES-score waarbij cumulatie met andere bronnen is verwerkt. De gemeente Diemen zou kunnen overwegen ook een GES analyse uit te voeren.	In het MER zal aandacht worden besteed aan de relatie tussen de geluidhinder en mogelijke gezondheidseffecten, De Commissie m.e.r. heeft onlangs besloten niet meer om de GES-methode te vragen. In het MER wordt gezondheid als thema bij de relevante milieueffecten in beschouwing genomen.	Geen
9.9	Slagschaduw: bij de analyse van de hoeveelheid slagschaduw wordt een aantal gevoelige objecten binnen de berekende slagschaduwcontouren (uren schaduw per jaar)in kaart gebracht. Kan hier ook gewerkt worden met verschillende contouren, bijvoorbeeld 0, 6 of 10 uren slagschaduw per jaar. Wanneer er 10 uren slagschaduw per jaar valt, kan dan berekend worden hoeveel energiederving er plaatsvindt door het stilzetten van de windmolen met een slagschaduwregeling? En dit ook voor het mitigeren van 6 naar 0 uur slagschaduw?	Binnen het MER wordt de slagschaduwcontour met frequentie van slagschaduw bepaald. Mochten uit het MER aandachtspunten naar voren komen (zoals ten aanzien van slagschaduw) dan zal dit meegenomen dan zullen aanbevelingen ten aanzien van mitigerende maatregelen worden gedaan. Binnen het MER worden deze mitigerende maatregelen (zoals een slagschaduwregeling) niet doorgerekend. Dit is te gedetailleerd voor een MER.	Geen
9.10	Landschap, natuur en biodiversiteit: De mogelijke impact door de aanleg van toegangswegen is niet genoemd bij de landschappelijk impact. Sommige zoeklocaties vragen om de aanleg van een tijdelijke toegangsweg via de A1, wat invloed heeft op het aanzicht van het talud.	Zie antwoord op 3.4	Aanlegfase wordt als beoordelingscriterium toegevoegd.

Zienswijze 10 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
10.1	Terecht wordt aandacht besteedt aan de geluidsbelasting die windturbines veroorzaken. Op basis van bevindingen uit onderzoeken weergegeven in de rapportage "hinder door geluid van windturbines" van TNO uit 2008 en modelberekeningen voor geluid met de afstand geluidcontouren tot windturbines wordt de relatie tussen afstand en percentage gehinderden afgeleid (figuur 3.2). De onderliggende maatstaf voor de geluidsbelasting of dosismaat (Lden) is bepaald in een Zweeds onderzoek op basis van geluidsemissie bij een windsnelheid van 8 meter per seconde op een hoogte van 10 meter in de richting van de respondent (paragraaf 4.2 in het rapport van TNO). TNO geeft aan dat in principe een correctie moet worden toegepast afhankelijk van de windsnelheidsverdeling op een specifieke locatie, het type windturbine en de as-hoogte maar constateert dat de resultaten van toegepaste correcties geen betere voorspelling van de ervaren geluidshinder oplevert dan een vaste correctie op basis van 3 typen turbines, twee locaties en 3 as-hoogten. De op bovenstaand onderzoek bepaalde relaties voor de bepaling van de geluidshinder geeft in mijn ogen een beperkt beeld van het werkelijke geluidshinderbeeld dat zou moeten worden opgesteld in een Milieu effect rapportage. Het is immers een beeld dat gebaseerd is op slechts een vrij krachtige wind van 8 m/s. Vele windturbines draaien ook bij windkracht 10 (>25 m/s) en zullen dan zeker niet minder lawaai produceren. Voor een overtuigen beeld van de te verwachten geluidshinder en de reikwijdte ervan is het naar mijn mening noodzakelijke dat meerdere windsnelheden in de analyse worden betrokken. Hier geldt dat niet het gemiddeld beeld bij matig tot krachtige wind bepalend is maar vooral ook de spreiding eromheen inclusief de eventuele piek geluidsbelasting bij de maximale wind die de turbines kunnen verdragen. Inwoners van Diemen zullen daarmee een reëel beeld ontvangen en wellicht sneller overtuigd zijn.	Zie antwoord op 3.23.	Geen

Zienswijze 11 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
11.1	Notitie inzake voorgenomen plaatsing van grote windmolens in het Buitengebied van Diemen. Zienswijze NDR Wind Diemen (20 pagina's)	Het rapport wordt ter kennisname aangenomen voor het MER en is in lijn met ecologisch onderzoek. Ter informatie: in de notitie wordt onder 5.2 een onderzoek van de UvA genoemd van Judy Shamoun-Baranes en anderen van het Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica (IBED). Met dezelfde onderzoeker werkt Diemen momenteel samen aan een vervolgonderzoek over vliegroutes van vogels rond Amsterdam en Diemen. De resultaten zijn niet op tijd bekend om meegenomen te kunnen worden in dit MER. Bij een eventueel vervolg (project) zal dit wel het geval zijn.	Geen
11.2	Sub-gebieden die als natuurcompensatie zijn ingericht voor ingrepen en die in het verleden hebben plaatsgevonden te vrijwaren voor nieuwe verzwarende ingrepen met betrekking tot zonneparken en/of windmolens. Een gebiedscompensatie wegnemen betekent dat niet alleen de windturbines een negatief effect hebben op de omgeving maar ook de oorspronkelijke ingreep per saldo een negatief effect heeft. Dit betreft veelal compensatie voor wegbreidingen zoals bijvoorbeeld	Zie het antwoord op zienswijze 2.2	Geen

	de ontsluitingsweg naar IJburg en de daarbij de aangelegde waterpartijen, de stroken tussen de Al en de spoorbaan Amsterdam Amersfoort, de afslag A9 naar de Al, en in het verleden voor de bouw van Nuoncentrale en de totale verwijdering van de veenlaag aldaar omdat snel gebouwd moest worden. Hieruit is de Diemervijfhoek ontstaan. En misschien geldt dat wel voor het gehele gebied dat als stadsbuffergebied van wege de vele uitbreidingen is aangelegd.		
11.3	Het door (eventueel beschikbaar) radar onderzoek tijdens het Nieuwjaars-vuurwerk en voor de 'normale' omstandigheden nader in kaart brengen van de in punt 6.6 op langjarige waarnemingen gebaseerde vliegbewegingen van verschillende soorten vogels en vleermuizen. En statistisch aan te geven welke effecten wind turbines gedurende de gehele levenscyclus op het leefgebied van voorkomende vogels, vleermuizen amfibieën, insecten en zoogdieren hebben. Zulks, zo mogelijk, aan de hand van: • Atlasrasters • Waarnemingsgegevens • Kaarten van het verspreidingsgebied van soorten • Soortverspreidingsmodellen • Habitats en vegetaties.	Binnen het MER wordt de beschikbare data, zoals een ecologische database met waarnemingen, kaartmateriaal (zoals NNN),achtergrondrapporten (zoals de windenergie gevoeligheidskaart van SOVON) en veldbezoek door een ervaren ecoloog een zo compleet mogelijk beeld geschetst van de ecologische situatie in en nabij de zoekgebieden. Bij de beoordeling van de alternatieven wordt aan de hand van deze kwantitatieve en kwalitatieve informatie een beeld geschetst van de impact op natuurwaarden. Het MER is gericht op het mogelijk maken van nadere besluitvorming over het al dan niet aanwijzen van meer concrete locaties in de omgevingsvisie van Diemen. Vervolgens is bij een concreet plan voor windurbines op de gekozen een nader onderzoek (projectMER) aan de orde. In het kader daarvan zal een natuurtoets doorlopen moeten worden. Binnen deze natuurtoets wordt de impact van de ontwikkeling op natuurwaarden in meer detail in beeld gebracht én daaruit volgt een mitigatieplicht voor negatieve effecten op beschermde soorten.	Geen
11.4	Aan te geven welke mitigerende maatregelen een gunstig effect hebben op het aantal dodelijke botsingen en/of op de reproductie van soorten. De botsingen ten gevolge van vuurwerk gebeuren meestal in de nacht. Hiervoor helpt het zwart maken van één propellerblad niet.	Zie het antwoord op 11.3.	Geen
11.5	Betreffende 'zonneparken' wordt nog opgemerkt dat er een fors potentieel in het plangebied ligt in de vorm van de geluidschermen aanwezig tussen Diemen en Muiden. Dit betreft al gauw meer dan 25 000 m² (2,5 Ha) of het dubbele hiervan. Het grootste deel hiervan ligt op het zuiden. Bij benutting hiervan behoeft geen of minder schaarse ruimte te worden opgeofferd aan de inrichting van een 'zonneparken' die regelmatig gemaaid worden.	Over de potentie van zon op geluidsschermen is al gesproken met ProRail en Rijkswaterstaat. Uit de gesprekken blijkt dat er nauwelijk mogelijkheden zijn. ProRail: • Praktisch overal waar een geschikt geluidsscherm lijkt te zijn (en dat zijn er minder dan gedacht) zijn er ook obstakels (bomen). RWS: • De schermen zijn er niet op voorbereid. De engineering om dit alsnog mogelijk te maken is complex en duur. • Glas van geluidschermen is niet eenvoudig te vervangen door zonnepanelen. Dit blijkt enorme kosten met zich mee te brengen. RWS en EZK zetten in op het programma 'Opwek Energie op Rijksground'. De Energieroute NH waar Diemen aan meewerkt is daar onderdeel van. Diemen heeft samen met Rijkswaterstaat (RWS), de provincie Noord-Holland en andere gemeenten in 2022 een intentieovereenkomst ondertekend om de mogelijkheden van zonne-energie langs de snelwegen nader te verkennen (Energieroute NH).Hierbij wordt vooral naar de toepassing van zonne-energie op de grond gekeken. Diemen werkt momenteel ook aan een zonneladder waarin deze ondewerpen verder worden uitgediept. De gemeente Diemen wil de zonneladder gebruiken als gemeentelijk kompas voor zonprojecten in de gemeente. Met de zonneladder wil de gemeente zorgen voor een verantwoorde ruimtelijke inpassing van zonprojecten. Binnen dit m.e.r.-proces wordt gekeken naar een andere bron van opwek van duurzame energie, namelijk windturbines. Voor het MER worden de positieve effecten (zoals de opwek van duurzame energie) en de negatieve consequenties (zoals ruimtegebruik en milieuhinder) beschreven, zodat een bestuurlijke afweging over de plaatsing van windturbines in Diemen gemaakt kan worden.	Geen
11.6	Aan te geven wat de effecten zijn voor biodiversiteit en het energieverbruik van de grondstoffen die in Nederland en andere landen worden gewonnen en de recycle mogelijkheden bij de huidige stand van de techniek voor het opruimen van de vele zonnepanelen en windmolens in de toekomst. Negatieve effecten in andere landen worden meestal niet meegenomen in de beoordeling.	Circulair gebruik van materialen heeft betrekking op de realisatiefase van een eventueel windturbine project en de eisen en afspraken die hieraan worden gesteld. Dit is daarom geen onderdeel van deze MER.	Geen.

Zienswijze 12 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
12.1	De onderzochte zoekgebieden liggen in de buurt van de rijkswaterstaatswerken A1, A9 en het Amsterdam-Rijnkanaal. Daarom kan het nodig zijn om in het verdere planproces rekening te houden met de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken. Met name artikel 3 en 4 zijn hierin van belang: Artikel 3. Wegen 1. Langs rijkswegen wordt plaatsing van windturbines toegestaan bij een afstand van ten minste 30m uit de rand van de verharding of bij een rotordiameter groter dan 60m, ten minste de halve diameter. 2. Binnen 30m uit de rand van de verharding en op parkeerplaatsen en tankstations gelegen langs autowegen of autosnelwegen als bedoeld in het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 artikel 1c,d met een directe aansluiting op de autoweg of autosnelweg, die primair bestemd zijn voor een kort oponthoud van de weggebruiker, wordt plaatsing van windturbines slechts toegestaan indien uit een aanvullend onderzoek blijkt dat er geen onaanvaardbaar verhoogd veiligheidsrisico bestaat. 3. In afwijking van het bepaalde in lid 1 wordt nabij een knooppunt of aansluiting of op locaties waarbij de rotorbladen zich boven de verharding zullen bevinden plaatsing van windturbines slechts toegestaan indien uit aanvullend onderzoek blijkt dat er geen onaanvaardbaar verhoogd risico is voor de verkeersveiligheid. Artikel 4. Kanalen, rivieren en havens 1. Langs kanalen, rivieren en havens wordt plaatsing van windturbines toegestaan bij een afstand van ten minste 50m uit de rand van de vaarweg. 2. Binnen 50m uit de rand van de vaarweg wordt plaatsing	De beleidsregels voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkstaatwerken zullen worden meegenomen in het proces. Daarnaast werkt de gemeente Diemen mee aan de Energieroute NH, een project onder het OER programma (Opwek Energie op Rijksground) waarin wordt gezocht naar mogelijkheden voor opwek van energie langs snelwegen (in Diemen: A9 en A1). Rijkswaterstaat is een deelnemer in het programma. Zo werkt de gemeente Diemen op verschillende niveaus met Rijkswaterstaat samen.	Geen

	slechts toegestaan indien uit aanvullend onderzoek blijkt dat er geen hinder voor wal- en scheepsradar optreedt. De minimale afstand tot de rand van de vaarweg is altijd ten minste de helft van de rotordiameter. 3. Het bepaalde onder het eerste en tweede lid laat onverlet de toepassing van de Beleidslijn ruimte voor de rivier. 4. Plaatsing mag geen visuele hinder opleveren voor het scheepvaartverkeer en bedienend personeel van kunstwerken. Het zicht op vaarwegmarkeringstekens mag niet door plaatsing van windturbines worden afgeschermd. Mochten bovenstaande artikelen tot verdere vragen leiden, nu of later in het proces, gaan we graag in gesprek.	
--	--	--

Zienswijze 13 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
13.0	De stichting Vrienden van het Diemberbos heeft in het kader van de RES I.0 een notitie / zienswijze aan de gemeente gestuurd (zie bijlage), waarin werd ingegaan op de randvoorwaarden, die naar de mening van de stichting aan het opstellen van wind en zon gesteld zouden moeten worden. Die randvoorwaarden zijn: • geen hinder voor omwonenden en recreanten • ecologische inpasbaarheid (vogels, reptielen, zoogdieren, natuurwaarden) • aansluiting op bestaande infrastructuur in verband met meervoudig ruimtegebruik	De randvoorwaarden worden ter kennisname aangenomen.	Geen
13.1	Positieve milieueffecten: Een MER moet inzicht bieden in alle milieueffecten van de realisering van het voornemen. In de NRD staan derhalve de categorieën opgesomd waaraan het voornemen wordt getoetst. Doorgaans zijn de negatieve effecten van het voornemen op het milieu in beeld. Bij het opstellen van windvermogen zijn er echter ook positieve milieueffecten aan de orde. Het doel van het op te stellen windvermogen is immers een bijdrage te leveren aan de energietransitie, die vermindering van CO2 uitstoot beoogt. Daarnaast leidt windenergie tot een vermindering van de uitstoot van stikstof als gevolg van de verbrandingsprocessen in energiecentrales, die werken op fossiele brandstoffen (winning, transport, verbranding). Wij zijn van mening dat ook dergelijke voor het milieu positieve effecten in een MER aan de orde dienen te komen.	Binnen het MER zal aandacht zijn voor zowel de positieve als negatieve effecten van de plaatsing van windturbines. Door dit te doen ondersteunt het MER het besluitvormingsproces, omdat het een beeld geeft van de potentiële voor- en nadelen van een bepaalde keuze. Binnen het MER is aandacht voor de opwek-potentie binnen zoekgebieden, en de opwek die behaald kan worden bij verschillende alternatieven. Gerelateerd aan de energieopbrengst worden in het MER ook de vermeden emissies berekend) o.a. van stikstofoxiden).	Geen
13.2	Het totale proces: Bij het in beeld brengen van de milieueffecten van realiseren van het voornemen om een aantal windmolens tot stand te brengen gaat het niet alleen om de effecten van de windmolen zelf, maar ook om de milieueffecten van de ontwikkeling en de bouw. Grondwerkzaamheden, leidingstroken, bereikbaarheid voor onderhoud horen ons inziens tot de te onderzoeken aspecten. De stikstofdepositie maakt daar onderdeel van uit.	Zie antwoord op 3.4. Stikstofberekeningen worden in een eventuele projectfase uitgevoerd.	Toevoegen kwalitatieve beschouwing aanlegfase als beoordelingscriterium.
13.3	Varianten: Om een goed beeld te krijgen van de milieueffecten is overzichtelijkheid een belangrijke randvoorwaarde. In de NRD wordt gewezen op de referentievariant. Dit is de variant die de milieusituatie onderzoekt als het voornemen niet wordt gerealiseerd. Deze variant wordt ook wel de 0-variant genoemd. Wij gaan er vanuit dat ook de meest milieuvriendelijke variant in beeld wordt gebracht. In deze variant worden de beste technische middelen ingezet om de negatieve milieueffecten terug te dringen. Deze beste technische middelen dienen ook beschreven te worden.	Op dit moment zijn/worden de alternatieven nog niet bepaald. Na afronding van de eerste fase waarin de referentiesituatie wordt beschreven, zullen de alternatieven in worden vastgesteld. Bij het proces om te komen tot de alternatieven worden inwoners, bedrijven en organisaties betrokken. De suggestie om 'de meest milieuvriendelijke variant' in beeld te brengen wordt meegenomen bij het nadenken over dit participatiemoment in de m.e.r.-procedure.	Geen
13.4	Geluid: Als een veel genoemd negatief milieueffect van windmolens wordt genoemd de geluidhinder, die de rotorbladen maken. Geluidoverlast is dan ook in de NRD een belangrijk toetspunt. Terecht wordt in de notitie aangegeven dat bij de beoordeling van de geluidhinder ook de cumulatie van geluid in beeld gaat worden gebracht. De windmolens worden gerealiseerd onder de landingsroute van de Buitenveldertbaan van Schiphol. Nu wordt geluidhinder van luchtverkeer niet uitgedrukt in decibellen maar in Lden. Bij Lden (en Lnight voor het nachtelijk vlieglawaaï) gaat het om gemiddelde geluidbelasting. Bij de berekeningen van de cumulatie van geluidoverlast, waar het geluid van windmolens onderdeel van is, verwachten wij dat het aantal door de verschillende objecten geproduceerde decibellen bij de cumulatieberekeningen worden betrokken.	Zie antwoorden op 1.1, 3.11 en 3.17	Geen
13.5	Trekvogels: Binnen de kring van de Vrienden van het Diemberbos bestaat als het gaat om het realiseren van windmolens grote ongerustheid over de gevolgen daarvan voor de routes van trekvogels en over de gevolgen voor vleermuizen. In de NRD wordt dit aspect niet met name genoemd. Wij verwachten dat dit milieuaspect zwaar zal wegen bij de beoordeling van de uiteindelijke plannen voor windmolens. Wij stellen het daarom op prijs als dit onderwerp nadrukkelijk aandacht krijgt in het MER.	Zie antwoord op 11.3.	Geen

Zienswijze 14 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
14.1	Op 4 april 2022 heeft de stedelijke klankbordgroep Natuur in het kader van de reflectiefase RES een eindrapport met aanbevelingen gepresenteerd. Ik verzoek u om wat betreft het MER-onderzoek de uitgangspunten uit dit rapport te hanteren.	De randvoorwaarden uit het advies van de RES klankbordgroep Natuur en Landschap zullen zoveel mogelijk in het verloop van het m.e.r.-proces een plek krijgen. Met het beoordelingskader uit de NRD wordt al ingehaakt op verschillende randvoorwaarden, zoals de effecten op Natura 2000-gebieden, NNN, cultuurhistorische en landschappelijke waarden en flora en fauna.	Geen
14.2	In maart 2021 presenteerde de Commissie voor Milieueffectrapportage een advies om voortaan in milieueffectrapportages, net als in veel andere landen, ook de sociale effecten van plannen en projecten in kaart te brengen. Ik verzoek u om in de MER naast de gevolgen voor de gezondheid en de gevolgen voor de natuur ook de sociale effecten van de eventuele windmolens in kaart te brengen.	Sociale effecten hebben betrekking op verschillende aspecten, zoals milieu, gezondheid, levenswijze, toegankelijkheid, betaalbaarheid en voorzieningen. Een deel van deze aspecten zoals milieu, gezondheid of recreatie, hebben direct betrekking op de plaatsing van windturbines. Binnen deze aspecten kan onderscheid gemaakt worden tussen de alternatieven en deze worden daarom ook meegenomen. Daarnaast bestaan er andere sociale effecten, die niet meegenomen worden binnen de afweging van de alternatieven,	Geen

		omdat ze niet relevant zijn voor de plaatsing van windturbines of omdat er geen onderscheid bestaat tussen de alternatieven. Dit betreft o.a. de aanwezigheid van voorzieningen en de betaalbaarheid van (duurzame) energie.	
14.3	Het nieuwsprogramma Zembla berichtte op 28 september 2022 dat het ministerie van VROM in 2009 het controversieel besluit nam om voortaan met jaargemiddelden te werken, waardoor de geluidspieken die schadelijk zijn voor de gezondheid worden weggestreept tegen windstille periodes. Ik verzoek u ter bescherming van de bewoners in de MER een degelijke, harde geluidsnorm te hanteren en dus niet de jaarnorm die gebaseerd is op Lden-gemiddelden. Ik verzoek u om in geval van twijfel namens de inwoners van Weesp en Driemond voor het voorzorgsbeginsel te pleiten.	Zie antwoord op vraag 1.1, 3.11 en 3.17. Het artikel van Zembla is bekend bij de gemeente. Diemen wacht af met welke normen het rijk komt.	Geen
Zienswijze 15 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
15.1	Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en netbeheerder TenneT TSO B.V. (TenneT) zijn van plan een extra 380 kV hoogspanningsverbinding aan te leggen tussen hoogspanningsstations Diemen, Lelystad en Ens. Het geprioriteerde gebied D zoals op jullie kaart is weergegeven valt binnen het zoekgebied naar een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens. Derhalve valt ons zoekgebied in jullie plangebied en vice versa. Wij willen daarom betrokken blijven bij de verdere uitwerking en afweging ten aanzien van de zoekgebieden.	TenneT is goed aangehaakt bij het m.e.r.-proces en Diemen is betrokken bij de verkenning voor de nieuwe 380 kV Verbinding tussen Diemen en Ens. Op deze manier kan er een goede afstemming blijven plaatsvinden.	De mogelijke ruimtelijke claim van TenneT wordt opgenomen in de omschrijving van het onderzoeksgebied.
15.2	Daarnaast bevinden de gebieden een aantal geprioriteerde gebieden zich in de nabijheid van bestaande hoogspanningsverbindingen. Graag wijzen wij jullie volledigheidshalve op het handboek risicozonering windturbines.	Binnen het MER wordt externe veiligheid meegenomen. Bij de kwalitatieve beschouwing van de alternatieven zal ook beschouwd worden of er mogelijk sprake is van een verhoging van risico's door domino-effecten wanneer andere objecten in de nabijheid van windturbines aanwezig zijn.	Geen
Zienswijze 16 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
16.1	Zie 14.1		
16.2	Zie 14.2		
16.3	Zie 14.3		
Zienswijze 17 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
17.1	Gezondheid: De Raad van State heeft op basis van het Nevele arrest de oude wetgeving geschrapt, en als onvoldoende beoordeeld, want niet gebaseerd op voldoende gedegen onderzoek. Verder mogen overheden de gezondheid van hun inwoners niet doen verslechteren met hun beleid. Wij vragen u om vooral uit te gaan van de nieuwste onderzoeken als het om gezondheid gaat. De oudere onderzoeken zijn niet gebaseerd op de situatie met de nieuwe hogere en zwaardere turbines, en vertonen grote leemtes. Daarbij gaat het om geluid, tonaal geluid en Laag Frequent Geluid (LFG). Maar ook om de gevolgen van visuele hinder: reflectie op de wieken, rode knipperlichten, allemaal visuele onrust. Tenslotte zijn er nog de mogelijke gevolgen van het lekken van schadelijke stoffen vanaf de wieken: Bisfenol-A, een hormoon verstorende stof voor mens en dier. Alle potentiële gezondheidseffecten horen serieus onderzocht te worden. Ook is er nog de mogelijkheid dat zij optellen en elkaar versterken. Voor een nadere analyse van mogelijke gezondheidsgevolgen zie bijvoorbeeld: https://www.wind-wiki.nl/wp-content/uploads/2022/08/20220216-Zienswijze-Windwiki-op-de-NRD.pdf Gezondheid niet schaden hoort voorop te staan in beleid. Ook het voorzorgsbeginsel hanteren om schade te voorkomen. Het vaststellen van goede normen is belangrijk. De huidige methode voor geluid, de Lden, is eigenlijk gebaseerd op een jaargemiddelde, schiet tekort om omwonenden echt te beschermen. Doordat het gaat om een jaargemiddelde kan pas achteraf worden vastgesteld of er sprake is van overschrijding. Ook kunnen omwonenden tijdelijk aan zeer hoge waarden worden blootgesteld, als die maar gecompenseerd worden door stillere periodes. Er moet een betere norm worden vastgesteld, maar ook de juiste meetmethodes om normen op te baseren. Het effect van laagfrequent geluid moet meegenomen worden. En ook hiervoor moeten goede normen en meetmethodes vastgesteld. Wij vragen u bij het vaststellen van normen te letten op meetbaarheid, en handhaafbaarheid en een echte deugdelijke bescherming van omwonenden. Voorts willen wij ervoor pleiten van te voren een 0-meting te doen.	Het MER is gericht op het (mogelijk) aanwijzen van locaties voor windturbines in de omgevingsvisie. Er worden daarin geen normen opgenomen. Zie antwoord op 3.11. Na het (eventueel) nader aanduiden van locaties in de omgevingsvisie van Diemen zal, voordat windturbines kunnen worden geplaatst, in het kader van vergunningverlening voor een concreet voornemen nog een projectMER worden opgesteld. De nul-meting betreft de huidige en toekomstige situatie zonder dat er windturbines worden geplaatst binnen in de zoekgebieden. Om de effecten van windturbines in beeld te brengen wordt deze nulsituatie altijd opgenomen in een MER (dit is de referentiesituatie). Dit betekent dat o.a. de huidige geluidsbelasting nabij de zoekgebieden in beeld wordt gebracht. Dat gebeurt op basis van gevalideerde rekenmodellen en niet op basis van metingen. Dit is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen over geluidonderzoek. Voor laag frequent geluid, zie ook antwoord op 8.4	Geen
17.2	Gezondheid recreanten: mensen wonen in drukke stressvolle steden, leiden levens met veel stress. Natuur en wandelen in de natuur is ontspannend en gezondheid bevorderend. (Hier is veel onderzoek naar gedaan) Daarom is er ook een groennorm vastgesteld voor gemeentes. Wat gebeurt er met die ervaring van tot rust komen en ontspannen als er sprake is van voortdurende geluidsoverlast door windturbines? (En niet alleen geluidsoverlast, turbines veroorzaken nog meer onrust in de omgeving, de voortdurend bewegende wieken, knipperende rode lichtjes) Uit onderzoek is gebleken dat rond de kleinere, lichtere, oudere turbines al 20% van de omwonenden buiten ernstige hinder ervaart. Dus weg zijn rust en ontspanning, weg is het gezondheid bevorderende effect. Wij vragen u om dit punt serieus te nemen, en niet te negeren. Het gaat hier immers om een heel grote groep mensen/stedelingen die gebruik	Voor het antwoord op het meewegen van recreatie, zie ook antwoord bij 2.2. en 7.6.	Recreatie wordt als beoordelingscriterium toegevoegd onder ruimtelijke kwaliteit.

	maken van de groene ruimte rondom de stad. Het gaat om de plek waar ze rust en ontspanning zoeken. Wat zijn de te verwachten effecten op de gezondheid als mensen hun plek om tot rust te komen kwijtraken? Wandelnet heeft in de jaarlijkse wandelmonitor laten zien dat de meeste mensen graag in de natuur wandelen en dat mensen graag en vaak niet te ver van huis wandelen. (Bron: https://www.wandelnet.nl/wandelmonitor-2021) Volstrekt logisch. De directe groene omgeving vullen met windturbines betekent dat mensen minder wandelen, minder ontspanning ervaren, of het (vaak met de auto) verderop gaan zoeken. Alle drie ongewenst. Dit punt heeft nader onderzoek.		
17.3	De positie van volkstuinders: Beide punten 1 en 2 zijn voor ons van toepassing. Veel volkstuinders wonen op de tuin, het zomerhalfjaar, sommigen zelfs het hele jaar. Of ze brengen er het weekend door, of veel dagen. Het grootste deel van de tijd buiten. Daarbij worden ze blootgesteld aan veel hinder, wordt hun gezondheid zelfs meer geschaad dan die van omwonenden die in een gewoon huis wonen. Volkstuinders wonen in dunne houten huisjes. Alles is binnen hoorbaar. De overlast is dus groter. Toch wordt een volkstuincomplex niet als een kwetsbaar object gezien volgens de geluidswetgeving. Maar ook onze gezondheid zou niet moeten verslechteren dankzij de plaatsing van turbines! Wij vragen u om onze situatie mee te nemen en volkstuincomplexen te erkennen als kwetsbare objecten. De bewoners net zo te behandelen als mensen die in een gewoon huis wonen. Zij zijn bang dat veel volkstuinders zullen stoppen met tuinieren. Als 20% van de tuinders ernstige hinder ervaart gedurende een groot deel van de dag ligt dit voor de hand. De tuin is belangrijk voor hun gezondheid. Het tuinieren is op zich al gezond. De ontspanning is gezond. Maar er is ook nog de gezelligheid, het onderlinge contact en de steun die men van elkaar ondervindt. Volkstuinders zijn voor het merendeel wat ouder en juist voor ouderen is dit van groot belang. De beide volkstuincomplexen Frankendael en Linnaeus hebben geschat dat jaarlijks 5000 mensen op een of andere manier de tuinen bezoeken en genieten van de omgeving.	Bij de beschouwing wat de impact van de realisatie van windturbines is op de omgeving zal onder het aspect Recreatie expliciet stilgestaan worden bij de volkstuincomplexen (bestemming 'recreatie' in het bestemmingsplan), zie ook antwoord bij 2.2. en 7.6..	Recreatie wordt als beoordelingscriterium toegevoegd onder ruimtelijke kwaliteit.
17.4	Cumulatie van ongewenste effecten: Dit punt wordt zeer terecht genoemd in de NRD. Het moet goed onderzocht worden. Want het is echt anders als bijvoorbeeld overal waar je kijkt windturbines staan, dan wanneer ze maar in één windrichting staan. Daarbij willen wij u erop wijzen dat de gemeente Amsterdam ook serieuze plannen heeft om turbines te plaatsen in het Diemerbos. Dichtbij de grens met Diemen. En dan ook nog bij de Gaasperplas en bij het Waternet terrein. Er is genoeg reden om dit samen met de eventuele turbines van Diemen als één groot doorlopend windpark te zien. In feite worden Amsterdam en Diemen hier niet omringd door een groene gordel, maar door een gordel van windturbines, waarbij toch sterk het gevoel van een industrieterrein rondom de stad zal ontstaan ook door de benodigde asfaltering voor aanleg en onderhoud. Wij vragen u om bij het onderzoek naar cumulatieve effecten vooral ook over uw grenzen te kijken, en de effecten van dit doorlopende windpark op eigen bewoners en bewoners van buurgemeenten in het onderzoek mee te nemen.	Zie de antwoorden op 3.6, 4.5 en 9.1	Geen
17.5	Behoud van groen en natuur voor biodiversiteit en klimaat: Er is op dit moment zowel een klimaats- als een biodiversiteitscrisis gaande. De kwaliteit van de natuur in Nederland is bedroevend slecht. Daarbij gaat het om verlies van oppervlak en om verlies van kwaliteit van natuurgebieden. Tegelijk is de natuurkwaliteit van het landelijk gebied afgenomen door intensivering en verstedelijking. Bron: Compendium voor de leefomgeving. Natuur en biodiversiteit behouden is van groot belang voor voldoende schone lucht, schoon water, bodemkwaliteit. Maar tegelijk helpt het mee klimaatverandering tegen te gaan. Niet voor niets is het Rijk bezig met een bossenstrategie. Daarbij is niet alleen bescherming van bossen belangrijk, inmiddels is aangetoond dat juist moerassen en veenbodems grote hoeveelheden koolstof kunnen opslaan. Dezelfde gebieden kunnen helpen om nabijgelegen stedelijke gebieden te beschermen tegen wateroverlast. Maar veenbodems zijn ook bijzonder kwetsbaar voor uitdroging en kunnen dan juist CO2 en methaan gaan uitstoten. Belangrijk dus om hier goed mee om te gaan. Wat doet dan de plaatsing van een turbine midden in zo'n bos met veenbodem? Niet alleen de grote voet die nodig is, maar ook de wegen ernaar toe, die de waterstromen doorsnijden? Op lokale schaal helpt het groen op allerlei manieren om de leefkwaliteit in de stad te behouden. In het beleid zouden we dus moeten streven naar behoud van natuur en ecosystemen in Nederland, en het beschermen van waardevolle bossen, graslanden en moerassen. Dit botst met het plaatsen van windturbines in de groene zoom rond de stad. De turbines worden nu geplaatst op plekken die onderdeel uitmaken van het NNN netwerk, of vlakbij Natura 2000 gebied gelegen zijn. Plaatsing in of nabij deze gebieden zou beter vermeden kunnen worden. Net zoals plaatsing in de rest van de verbindende scheggenstructuur en in Bijzonder Provinciaal Landschap. Turbines kunnen schade aanrichten aan vogel- en vleermuispopulaties. Zowel door schade aan Habitats als door plaatsing op vliegroutes. Zowel vogels als vleermuizen volgen bij trek of dagelijkse vlucht de lijnen in het landschap ter oriëntatie. Turbines worden nu geprojecteerd juist langs die belangrijke lijnen. Langs het Amsterdam-Rijnkanaal, zowel een doorgaande lijn met water als met bomen. De verbinding tussen het groene platteland en het IJsselmeer. Iedere herfst en winteravond trekken grote groepen ganzen en andere vogels langs deze lijnen over. Ook is een vleermuis habitat aanwezig in de bomen in het gebiedje tussen Al en A9. Niet alleen het Diemerbos en de scheggen, maar ook de volkstuinparken leveren een bijdrage aan de biodiversiteit. De populaties in het Diemerbos worden gemonitord door SOVON. Regelmatig wordt er weer een nieuwe soort aangetroffen. Het bos ontwikkelt zich, wordt ouder, en trekt dan de daarbij behorende nieuwe vogelsoorten. wordt steeds rijker. (mondelinge mededeling) En op dit moment is de provincie bezig met het aanleggen van extra NNN gebied in de Westelijke Gemeenschapspolder. Dat windturbines schadelijk kunnen zijn voor vogels en vleermuizen is wel bekend, maar uit onderzoek is inmiddels ook gebleken dat er potentiële schade is voor andere diergroepen, bijvoorbeeld dieren die gevoelig zijn voor trillingen, zoals ringslangen en vissen. Daarnaast is er kans op schade aan de totale bodem rondom een turbine, doordat die trillingen invloed hebben op regenwormen. Hoe dicht bij de turbine, hoe meer trillingen er waar te nemen zijn, en hoe minder regenwormen er aanwezig zullen zijn, de onderzoekers vonden een daling tot wel 40%. (Bron: https://research.ruq.nl/en/publications/vibrational-noise-from-wind-energy-turbines-negatively-impacts-ea): "Earthworm abundance showed a strong decrease with increasing vibratory noise"	Een MER procedure is bedoeld om de effecten op het milieu en natuur goed te laten meewegen in het besluitvormingsproces. Door de voor- en nadelen van een plan in beeld te brengen kan een bewuste keuze worden gemaakt. De gemeente kan daarom ook beslissen aan de hand van het MER en de daarin beschreven impact op milieufactoren om geen windturbines te ontwikkelen. In het MER wordt daarom een beschrijving gegeven van de huidige natuurwaarde in en nabij de zoekgebieden, en de impact van de realisatie van windturbines op deze natuurwaarden. Hierbij worden zowel beschermde gebieden (NNN en Natura2000), ook degene die nu in aanleg zijn, als beschermde soorten flora en fauna meegenomen. Onder beschermde flora en fauna vallen naast vleermuis en vogelsoorten, ook o.a. soorten reptielen, amfibieën en andere zoogdieren. Zie tevens antwoord op 11.3.	Geen

	Het belang van regenwormen voor het functioneren van een ecosysteem is niet te onderschatten. Ze zorgen voor opname van organisch materiaal in de bodem, en beschermen deze tegen verdichting en uitdroging of juist dichtslibben. Meer regenwormen betekent meer voedsel voor andere dieren. Wij willen u vragen het aspect van de kwaliteit en het leven in de bodem serieus mee te nemen in het onderzoek. Naast de effecten op vogels en vleermuizen, zijn verder de effecten op andere soorten te onderzoeken, zoals die op ringslangen. Het Diemerbos en de Diemerscheg huisvest een belangrijke populatie ringslangen!		
17.6	Externe veiligheid: De afstand van windturbines tot kwetsbare objecten zoals volkstuinen met nachtverblijf hoort 198 meter te zijn(bij turbines van 3 MW). Op 5 juli 2021 is door Provinciale Staten Noord Holland unaniem een motie aangenomen dat de risicozonering conform het activiteitenbesluit moet worden nageleefd (zie bijlage motie). Wij willen u vragen hier rekening mee te houden. Plaatsing van turbines kan tot grote risico's leiden. Denk aan afworp van wieken, brand etc. Wij vragen ons in dit verband af wat de risico's zijn waar plaatsing overwogen wordt nabij een kruising van infrastructuur, spoor, snelwegen en Amsterdam-Rijnkanaal. Het kanaal dat druk bevaren wordt door binnenvaartschepen met licht ontvlambare lading.	Zie het antwoord op zienswijze 15.2	Geen
17.7	Voorzorgsprincipe: Wij pleiten voor onderzoek vooraf, het opstellen van heldere normen en het hanteren van het voorzorgsprincipe. Het voorzorgsprincipe (medisch en juridisch) is een Europese beleidsregel waarin is opgenomen dat als een ingreep of beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast bij de initiatiefnemers van het plaatsen van de windturbines ligt, als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Die consensus bestaat er bij een groot aantal aspecten op dit moment niet.	Zie antwoord op 3.11 en 3.39.	Geen
17.8	Alternatieven en kosten-baten analyse: Wij stellen u voor om in de komende MER juist ook alternatieven mee te nemen. En van de mogelijke alternatieven een kosten-baten analyse te laten maken. Neem daarin vooral ook de aspecten van de kosten van schade aan gezondheid, schade door verlies van natuurwaarde etc. mee. En dan nog een hartekreet als slot: Er wordt op dit moment veel onderzoek gedaan naar mogelijke technische alternatieven, maar tegelijk blijkt regelmatig dat de gewone simpele mogelijkheden nog lang niet voldoende worden benut. Waarom moest het tot de Oekraïne-crisis duren voor gemeentes besloten om de thermostaat in kantoren wat lager te zetten? Heel simpel, kost niets. Zo liggen er nog talloze opties, wat ons betreft. De eerste optie: besparing zou ook echt het eerst ingezet moeten worden. Dan de optie van zon op dak. Uit het door TNO gehouden burgerberaad is gebleken dat burgers deze opties het meest waarderen en er de minste weerstand tegen hebben. Dan krijg je de veel wenselijker situatie dat mensen kunnen meedenken en meebewegen in plaats van hun energie te moeten besteden aan het tegenwerken van beleid. Want wij zijn daar ook helemaal niet blij mee!	Om energieneutraal te worden is een combinatie van energiebesparing en opwek van duurzame energie met diverse bronnen zoals bijvoorbeeld zon en wind nodig. In het m.e.r.-proces wordt verkend wat de impact van opwek van windenergie in de gemeente Diemen is. De positieve en negatieve effecten worden in beeld gebracht. Deze informatie wordt meegegeven aan het bestuurlijk proces, zodat daar door de gemeenteraad van Diemen een goed onderbouwde beslissing genomen kan worden.	Geen

Zienswijze 18 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
18.1	Zie 14.1		
18.2	Zie 14.2		
18.3	Zie 14.3		
18.4	Ik verzoek u in de MER nadrukkelijk op te nemen de effecten van de visueel waarneembare windmolen(s) voor de recreanten in Diemen en omgeving, waaronder uitdrukkelijk die in Weespersluis op en om het recreatiegebied van de Gauw. Hierbij uitgaande van de situatie dat Weespersluis (en in Muiden de Krijgsman) volledig zijn afgebouwd.	Binnen het MER is er aandacht voor de mogelijke landschappelijke impact. Daarbij worden ook inrichtingsprincipes meegegeven om een verrommeling van het landschap te voorkomen. De beoordeling van alle aspecten, waaronder de impact van het landschap, vindt plaats aan de hand van de zogenaamde referentie situatie. Dit is de verwachte toekomstsituatie als er geen windturbines worden gerealiseerd, maar alle andere ontwikkelingen (zoals woningbouwplannen die bekend zijn) wel doorgang vinden. Dit betekent dat de (gerealiseerde) ontwikkeling van o.a. Weespersluis meegenomen wordt. Voor het meenemen van recreatie, zie zienswijze 7.6.	Geen
18.5	Tevens verzoek ik u nu al nadrukkelijke maatregelen vast te leggen als na een besluit tot bouw en realisatie van windmolen(s), in de praktijk blijkt dat er door inwoners negatieve consequenties worden ervaren bij inbedrijf zijnde windmolen(s); zoals onder andere: geluidshinder (lage en/of hoge frequenties), hinder ten gevolge van slagschaduw, dode vogels en andere dieren en bijvoorbeeld ook de hinder van de knipperende contourverlichting. U kunt hierbij denken aan onder andere het terstond stoppen van de windmolen(s) tot dat een adequate en afdoende oplossing voor het probleem daadwerkelijk is gerealiseerd. NB1: uit recent onderzoek is gebleken dat het met zwarte verf beschilderen van de wieken van de windmolen(s) in een lagere vogelsterfte ten gevolge van de windmolen(s) resulteert. Laat dit punt opnemen in het technisch programma van eisen van de windmolen(s). NB2: in andere gevallen worden de windmolen(s) stilgezet bij naderende vogel(s). Laat dit aspect opnemen in het technisch programma van eisen voor de windmolen(s). NB3: proeven in de provincie Zeeland hebben aangetoond dat de contourverlichting noodzakelijkerwijs alleen moet branden als er een vliegtuig in die baan nadert. Laat dit opnemen in het technisch programma van eisen van de windmolen(s).	In het MER worden bij te verwachten negatieve milieueffecten aanbevelingen gedaan om deze effecten te mitigeren. Als de gemeente besluit om over te gaan tot de realisatie van windturbines zal zij een besluit moeten nemen over te nemen mitigerende maatregelen. Voor bepaalde milieuthema's zijn deze mitigerende maatregelen verplicht gesteld, zoals een impact op flora en fauna.	Geen
18.6	Het is mogelijk dat een daadwerkelijk bouw van windmolen(s) of de verdere voorbereidingen daarvan leidt tot planschade voor onder andere woningen in de invloedssfeer. Ook het kadaster heeft daar in 2022 onderzoek naar gedaan en die cijfers liegen er mijns inziens niet om. Enkele voorbeelden: schade tot € 750,- per m2 (van een woning) bij woningen met een afstand van 1 tot 2 km tot de windmolen en een lagere koop interesse bij het publiek tot 6% voor woningen in een straal van 500 meter tot de windmolen. Ik verzoek u daarom nu al een inventarisatie te (laten) doen van het aantal woningen in de invloedssfeer van de windmolen(s) van 0 m tot 4 km met een interval van 250 m in de situatie (zeg 2030) dat zowel Weespersluis, de Krijgsman als IJburg (naar verwachting) volledig gestalte hebben gekregen en deze cijfers in	Onderdeel van de effectbepalingen is het berekenen van de aantallen woningen en woonboten in 'schillen' rond de locaties. Het is niet de bedoeling dit te vertalen naar het aantal m2 en de WOZ-waardes van de woningen en woonboten. Zie ook het antwoord op zienswijze 6.5.	Geen.

	relatie tot de woningen en hun vierkante meters, ook direct na afsluiting van die inventarisatie te publiceren naar de betrokken inwoners in die omgeving.		
18.7	Daarnaast verzoek ik direct nadat de huidige fase naar het onderzoek van de mogelijkheid van het bouwen van windmol(en)s in de gemeente Diemen is afgerond, helder en eenduidig informatie te verschaffen over de stand van zaken aan de inwoners die (mogelijk) de invloed van de mogelijke windmolen(s) zullen kunnen gaan ervaren. Dat betekent uitdrukkelijk ook de inwoners van uw buurgemeente(n) Weesp (en Muiden). Ook verzoek ik u dit te herhalen bij elke volgende fase.	De gemeente is voornemens om inwoners, organisaties en andere betrokkenen (stakeholders) van Diemen en de buurgemeenten via passende communicatie en participatie bij het m.e.r.-proces en de besluitvorming daarna te betrekken. Ter kennisgeving aangenomen.	Geen

Zienswijze 19 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
19.1	Zie 14.1		
19.2	Zie 14.2		
19.3	Zie 14.3		

Zienswijze 20 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
20.1	Zie 14.1		
20.2	Zie 14.2		
20.3	Zie 14.3		
20.4	Zie 18.4		
20.5	Zie 18.5		
20.6	Zie 18.6		
20.7	Zie 18.7		

Zienswijze 21 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
21.1	Zie 14.1		
21.2	Zie 14.2		
21.3	Zie 14.3		

Zienswijze 22 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
22.1	Zie 14.1		
22.2	Zie 14.2		
22.3	Zie 14.3		

Zienswijze 23 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
23.1	Op pagina 3 van de NRD wordt aangegeven dat gemeente Diemen voornemens is om het onderzoek vorm te geven in samenspraak met de omgeving, relevante stakeholders en naburige gemeenten: Hoe wordt de kwalificatie van de omgeving door de gemeente bepaald? Betreft dit wellicht een afstandsbepaling tot een bepaald zoekgebied? Een inwoner van Diemen-Zuid zal bij voorbeeld minder tot geen last hebben dan een inwoner die dichterbij de zoekgebieden woont. In NRD wordt ook gesproken over een relevante stakeholder. Waar ziet relevant op? En wie bepaalt deze relevantie?	Het Diemer college is op 20 september 2022 akkoord gegaan met de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De NRD werd vrijgegeven voor de zienswijzenprocedure. Tegelijk heeft het college ook kennis genomen van het bijhorende communicatie- en participatieplan. Daarin wordt de werkwijze met ronde tafels en informatiebijeenkomsten omschreven en wordt ook uitgelegd welke groepen waarom voor welke bijeenkomst worden uitgenodigd. De ronde tafel is volgens het participatieplan bedoeld voor milieu- en natuurorganisaties, overheid en ketenpartners. De informatiebijeenkomst is breder van opzet, daarvoor wordt iedereen uitgenodigd. Tijdens de ronde tafel wordt in principe hetzelfde besproken als tijdens een informatiebijeenkomst voor bewoners, maar er kan soms dieper worden ingegaan op meer specialistische onderwerpen. Deelnemers aan een ronde tafel konden net als inwoners en andere betrokkenen een zienswijze indienen als zij invloed willen uitoefenen op het m.e.r.-proces.	Geen
23.2	Op pagina 4 van de NRD is aangegeven dat in het aangrenzend deel van Amsterdam in de RES 1.0 een zoekgebied voor windenergie is opgenomen. Voor het nu voor Diemen op te stellen MER is dit een van de aandachtspunten hoe daarmee wordt omgegaan. Ik neem aan dat hiermee het zoekgebied Science Park mee wordt bedoeld:	Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen Diemen en Amsterdam over alle nabij Diemen gelegen zoekgebieden van Amsterdam. Zie ook het antwoord op zienswijze 9.1.	Geen

	Waarom wordt bij de voor Diemen op te stellen MER enkel rekening gehouden met dit zoekgebied en niet met het reserve zoekgebied in het Diemenpark op IJburg?		
23.3	Op pagina 5 is aangegeven dat naar voren is gekomen dat er onder de inwoners van Diemen zorgen zijn over de mogelijke plaatsing van windturbines en dat de gemeente deze zorgen serieus neemt en voornemens is om de bewoners actief bij het milieuonderzoek te betrekken: De gemeente is voornemens om o.a. een heldere en navolgbare communicatiestroom richting de inwoners te laten plaatsvinden. Met betrekking tot de zoekgebieden is vooral digitaal (website, Webinars ed.) en met inloopavonden gecommuniceerd. Met betrekking tot andere activiteiten van de gemeente (zoals opknabbeurt Vogelweide) wordt voornamelijk via nieuwsbrieven huis aan huis gecommuniceerd. Waarom wordt de laatste communicatiewerkwijze ook niet gehanteerd bij de zoekgebieden? Indien dit niet als geschikte werkwijze voor de gehele gemeente Diemen kan worden beschouwd, waarom wordt er dan niet gekozen voor de verspreiding van de huis aan huis nieuwsbrieven in de omgeving van de zoekgebieden?	Zie antwoord op vraag 3.1.	Geen
23.4	Op pagina 6 is aangegeven dat er een rondetafelgesprek wordt georganiseerd met professionele stakeholders. Daar waar eerst wordt gesproken over relevante stakeholders wordt er een rondetafelgesprek georganiseerd met professionele stakeholders: Wie bepaalt welke relevante/professionele stakeholders aan tafel mogen gaan zitten? Wanneer ben je stakeholders? Zijn inwoners daar (mede)bepalend in? Is er een verschil tussen relevante en professionele stakeholders? Wordt de informatie die tijdens dat rondetafelgesprek openbaar gemaakt? En zo nee, waarom niet? Daarnaast impliceert een rondetafelgesprek een andere invalshoek dan de inloopavonden die voor de inwoners worden georganiseerd. Waarom is voor deze opzet gekozen?	Zie het antwoord op 23.1. Het participatieplan en het verslag van de ronde tafel van 12 oktober 2022 zijn op aanvraag beschikbaar. Dit kan door een mail te sturen naar de RES coördinator Markus Schmid, via markus.schmid@diemen.nl .	Geen
23.5	Op pagina 7 is bij figuur 2 het zoekgebied F aangeduid als zoekgebied D: Waarom heeft deze wijziging plaatsgevonden?	De belettering is gewijzigd omdat er zoekgebieden zijn afgefallen. Zie ook de mededeling op pagina 2 over de afbakening van zoekgebieden.	Geen
23.6	Op pagina 10 is aangegeven dat de afstand tot veel woonbestemmingen voor de zoekgebieden vrij groot is: Wat wordt hiermee bedoeld? Overlast blijft overlast, ook al wonen er weinig mensen die deze overlast mogen ervaren.	Deze zin is ongelukkig gekozen. Ook in gebieden waar weinig mensen wonen kan overlast worden ervaren. Binnen het MER worden de milieueffecten (zoals geluidbelasting en lichthinder) voor alle woonfuncties en recreatiegebieden in beeld gebracht. De methodiek zoals beschreven in de NRD houdt hier rekening mee.	Zin wordt verwijderd
23.7	Op pagina 11 is aangegeven dat de gemeente de ambitie heeft om in 2040 energieneutraal te zijn: Ziet deze ambitie op enkel de inwoners van Diemen of ziet deze ambitie ook op de bedrijven en zo ja, hoe zal deze energieneutraal in 2040 van de bedrijven en van de twee toekomstige datacenter zijn vormgegeven?	Lees alles over de duurzaamheidsambities in de duurzaamheidsagenda Diemen 2020 -2025. Het document is te vinden op de site van de gemeente: https://www.diemen.nl/Onderwerpen/Duurzaamheid_Milieu/Duurzaamheid De gemeente Diemen kijkt kritisch naar de ontwikkelingen van nieuwe datacenters op Diemens grondgebied, met name vanwege het grote energiegebruik. Het geplande datacenter aan de Treubweg is al vergund, de coalitie sprak zich in het door de gemeenteraad vastgestelde coalitieakkoord 2022-2026 uit tegen een tweede datacenter in Diemen.	Geen
23.8	Op pagina 11 zijn de beoordelingscriteria voor de MER aangegeven. Bij het thema geluid is bij het aspect windturbinelaai als een van de beoordelingscriterium cumulatieve geluidbelasting aangegeven: Naar aanleiding van opgevraagde nadere informatie met betrekking tot de geluidkaart van gemeente Diemen is gebleken dat bij de beoordeling van het cumulatieve geluid de overlast van de (vracht)schepen op het Amsterdams Rijn Kanaal (hierna ARK) niet mee wordt genomen omdat de geluidkaarten en bijbehorende tabellen moeten voldoen aan (inter)nationale afspraken. Hierdoor moeten ze blijkbaar dezelfde rekensystematiek hanteren. Waarom hanteert de gemeente Diemen enkel het beoordelingscriterium cumulatieve geluidbelasting die voldoet aan de (inter)nationale afspraken? Is de gemeente Diemen niet vrij om twee beoordelingscriterium cumulatieve geluidbelasting te hanteren, nl een beoordelingscriterium cumulatieve geluidbelasting die voldoet aan (inter)nationaal afspraken en een inclusief overlast ARK zodat recht wordt gedaan aan de zorgen die leven bij de bewoners van woonbestemmingen gelegen in de nabijheid van ARK?	In het MER wordt ook de cumulatieve geluidbelasting in beeld gebracht. Zie antwoorden op 1.1, 3.11 en 3.17.	Geen
23.9	Op pagina 12 wordt bij effectbepaling aangegeven dat voor bij de geluidberekeningen voor indicatieve opstellingen uitgegaan wordt van de geluidemissie van representatieve turbinetypes: Hoe wordt deze geluidemissie bepaald? Betreft het hier een opgave van de windturbine-exploitant? Daarnaast speelt dat in het geval dat de windturbine(s) is/zijn geplaatst en de vastgestelde normen worden overschreden de gemeente als bevoegd gezag verantwoordelijk is voor de bestuursrechtelijke handhaving. In geval door middel van een bronmeting bepaald is, zal in de praktijk blijken dat het controleren van de bronmeting niet betekent dat ook kan worden vastgesteld dat de jaargemiddelde geluidsnorm wordt overschreden. Zolang een kalenderjaar nog niet voorbij is, kan namelijk niet worden aangetoond dat in dat betreffende jaar de normen zijn overschreden. Door de landelijke vereniging van omgevingsdiensten is aangegeven dat "De L-den normering een modelmatige benadering van het geluidsniveau is, waaruit een zogenaamde jaarnorm kan worden berekend. Omgevingsdiensten kunnen niet aan de hand van een eenmalige meting constateren of de geluidsnormen worden overschreden. 'Door de jaarnorm kan alleen achteraf worden gehandhaafd. De mogelijkheid om een bronmeting te doen is dan ook geen oplossing. Op welke wijze zal de gemeente Diemen dan ook handhaven? Gemeente Diemen is als handhaver ook afhankelijk van de gegevens die worden verstrekt door de windturbine exploitant. Hoe zal Gemeente Diemen erop toezien dat een en ander onafhankelijk verloopt? Daarnaast blijkt uit een ingezonden brief van de omwonenden windpark Ospeldijk dat in hun hele dossier van inmiddels bijna 2 jaar opvallend is dat de initiatiefnemers van Zuidenwind en WML hun vele klachten, brieven met uitleg, verzoeken tot handhaving, suggesties tot gedurende de avond en nacht stilzetten enz., afdoen met: het is vergund door Uw gemeente. Hoe zal gemeente Diemen voorkomen dat de exploitant deze houding "het is vergund door Uw gemeente" niet zal kunnen vertonen? Welke rol kan de gemeente Diemen innemen om de belangen van de inwoners in deze te bewaken?	De geluidsberekening wordt bepaald aan de hand van een gangbaar geluidsmodel. Hiertoe wordt geen informatie aangeleverd door de windturbine-exploitant. Voor de normen waaraan getoetst wordt, zie zienswijze 3.11. De staatssecretaris voor infrastructuur en waterstaat heeft op 29 november 2022 kamervragen beantwoord waarin hij ingaat op de kwestie van de jaargemiddelden. Bij antwoord 7 wordt de volgende uitleg gegeven: "Het is niet vreemd om geluid te meten op basis van een jaargemiddelde. Dit gebeurt ook voor veel andere geluidbronnen zoals weg- en railverkeer. Deze jaargemiddelde geluidmaten worden door de WHO en de Europese richtlijn voor omgevingsgeluid ook aangeraden om verwachte hinder en slaapverstoring te bepalen. Door een jaargemiddelde norm wordt niet alleen het maximale geluidniveau, maar ook het aantal keer dat deze 'piekhinder' kan optreden sterk beperkt. Dit komt doordat de hoogste geluidniveaus in sterke mate bijdragen aan het gemiddelde, zeker gedurende de nacht omdat het geluid dan extra zwaar wordt meegewogen. Bij windmolens is geen sprake van kortstondig luid piekgeluid zoals dat soms bij industriege-luid kan voorkomen. Er zijn meerdere momenten waarop getoetst kan worden of de windmolens voldoen aan de wettelijke geluidsnormen. Voorafgaand aan de plaatsing moet worden getoetst of de berekende jaargemiddelde geluidbelasting op de gevel van woningen voldoet aan de norm. Bij bestaande windparken moet de eigenaar van de windmolen op basis van jaarlijkse draaigegevens aan kunnen tonen dat wordt voldaan aan de geluidsnormen. Daarnaast kan bij klachten via metingen worden gecheckt of het geluidvermogen (geluidniveau bij de windmolen zelf) overeenkomt met het vooraf ingeschatte geluidvermogen. Op deze manier kan dus ook tussentijds gehandhaafd worden." De gemeente Diemen kan zich hierin vinden en wacht verder op de nieuwe landelijke normering die in voorbereiding is,	Geen
23.10	Op pagina 12 wordt bij effectbepaling aangegeven dat bij de effectbepaling geluid wordt gekeken naar literatuurgegevens en ervaringen elders voor het berekenen van de kans op het optreden van hinder. Tevens wordt aangegeven dat het nog	Voor het antwoord over normering van geluid, zie 23.9 en 3.11.	Geen

	onduidelijk is wat het landelijke MER voor nieuwe normen gaat opleveren en wanneer de resultaten beschikbaar zullen zijn: Uit hetgeen vermeld is in de NDR lijkt dat er voornamelijk rekening wordt gehouden met hetgeen in de rapportage 'Hinder door geluid van windturbines'(Janssen 2008) is vermeld. Zien de ervaringen elders tevens op dit rapport? En waarom wordt er niet gewacht op de uitkomst van de nieuwe normen van de landelijke MER? Ik verwijs hier met name naar vraag 13 van de vragen gesteld door de leden der Kamer ingezonden 18 oktober 2022 door Renske Leijten, Kamerlid SP en Silvio Erkens, Kamerlid VVD 'Inspectie: burgers onvoldoende beschermd tegen geluidsoverlast windmolens'. Vraag 13 Vindt u het ook pijnlijk dat er nu haast lijkt te zijn om windmolenparken op basis van de oude normen te vergunnen, nu blijkt dat deze normen onvoldoende rekening houden met de belasting voor omwonenden? Lopen deze projecten risico nu helder is dat de HUF-toets uit 2009 is genegeerd in de besluitvorming? Hoe ziet gemeente Diemen het niet afwachten op de uitkomst van de nieuwe normen van de landelijke MER en deze vraag? https://www.tweedekamer.nl/kamer-stuken/kamervragen/detail?did=2022D42351&id=2022219720	
23.11	Op pagina 13 wordt verwezen naar de uit literatuur bekende relatie tussen geluidbelasting door windturbines en het aandeel van de blootgestelde die daarvan hinder of ernstige hinder ervaart. Hierbij wordt verwezen naar de rapportage uit 2008: Zoals reeds eerder aangegeven wordt door de (landelijke) overheid nieuwe normen opgesteld. Zolang deze nieuwe normen nog niet aanwezig zijn, zal de gemeente Diemen dan haar eigen normen ontwikkelen? Zo ja, op welke wijze denkt de gemeente Diemen deze normen te ontwikkelen?	Voor het antwoord over normering van geluid, zie 23.9 en 3.11.
23.12	Op pagina 17 is aangegeven dat door de effecten van de realisatie van windturbines te monitoren tijdig bij gestuurd kan worden wanneer er negatieve milieueffecten optreden met betrekking tot o.a. geluidbelasting: Zolang een kalenderjaar nog niet voorbij is, kan niet worden aangetoond dat in dat betreffende jaar de normen zijn overschreden. Op welke wijze zal de gemeente Diemen dan ook bijsturen?	Voor het antwoord over normering van geluid, zie vraag 23.9 en 3.11. Dit is overigens een vraagstuk dat aan de orde moet komen in een project-MER voor een vergunning (als vervolg op het huidige plan-MER voor het aanduiden van mogelijke locaties in de omgevingsvisie)
23.13	Zie 14.3	

Zienswijze 24 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
24.1	Zie 14.1		
24.2	Zie 14.2		
24.3	Zie 14.3		
24.4	Het gaat voor de inwoners van Weesp en Driemond niet alleen om uw plannen voor het plaatsen van windturbines. Amsterdam, onze eigen gemeente, heeft soortgelijke plannen voor o.a. dezelfde locaties. Wat zijn, naast bovengenoemde zaken, de cumulatieve gevolgen van het plaatsen van zoveel windturbines in een gebied? Kijk niet alleen naar uw ambitie, maar denk ook aan de grote gevolgen voor uw bureu.	Zie antwoord op zienswijze 9.1.	Geen

Zienswijze 25 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
25.1	Zie 14.1		
25.2	Zie 14.2		
25.3	Zie 14.3		

Zienswijze 26 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
26.1	Zie 14.1		
26.2	Zie 14.2		
26.3	Zie 14.3		

Zienswijze 27 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
27.1	Ze trillen, er zijn 40% minder regenwormen binnen 200 meter rondom turbines, vogels nestelen er niet, mollen komen er niet en ringslangen zijn zeer trilling gevoelig. De populatie ringslangen lijkt al achteruit te gaan, extra trillingen en verlies van leefruimte kan de nekslag zijn: NRD: onderzoeken hoeveel regenwormen, mollen, ringslangen, broedvogels er zijn in de beoogde zoekgebieden. Bijvoorbeeld zoals de VU dit gedaan heeft: https://research.vu.nl/en/publications/vibrational-noise-from-wind-energy-turbines-negatively-impacts-ea	In het MER worden de natuurwaarden in en nabij de zoekgebieden in beeld gebracht. Ten aanzien van flora en fauna is hierbij specifieke aandacht voor beschermde diersoorten. Hieronder valt o.a. de ringslang. Het voorkomen van beschermde soorten in de zoekgebieden wordt in beeld gebracht.	Geen
27.2	Deze trillingen hoor je niet altijd maar is er wel: laag frequent geluid. Sommige mensen hebben daar last van. Bijv slapen slecht, waardoor weerstand afneemt en ziektes of erger ontstaan: NRD:	In het MER wordt beschreven wat de impact is van laag frequent geluid op de omgeving binnen de op te stellen alternatieven. Deze beoordeling vindt plaats ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de situatie die in de toekomst ontstaat zonder dat de windturbines worden geplaatst. Nabijgelegen	Geen

	- onderzoeken hoe laag frequent geluid zich voortplant door zachte bodem(veen) en met water als klankbord Amsterdam Rijnkanaal, zoekgebied D en E) - onderzoeken welke invloed LFG heeft op de zeer nabij gelegen Weespersluisbuurt - En in houten volkstuinhuisjes.	woningbouwontwikkeling (zoals Weespersluis) en recreatiegebieden (zoals het volkstuinencomplex) maken onderdeel uit van de referentiesituatie. Zie ook antwoord op 8.4.	
27.3	Dit naast het hoorbare geluid waar ook 34% mensen in huis, last van hebben. Vooral `s nachts als maskerend geluid wegvalt en het op de wiekhoogte vaak harder waait. Het pulserende geluid blijkt erg irritant, denk aan de druppelde kraan. Het onderzoek van het RIVM is verouderd: lage turbines, 1 x in Nederland, 2 x in dunbevolkt Zweden, op kilometers afstand. - Dieren die geluid gebruiken om te jagen/overleven kunnen hier veel last van krijgen. NRD: geluid meten op basis van beoogde turbines: 145 meter hoog of hoger, naast een kanaal. Bijvoorbeeld bij bestaande turbines, bijv. bij Houten. Deze meting op as-hoogte , in de nacht uitvoeren, i.v.m. ontbreken maskerend geluid en hogere windsnelheden op as-hoogte.	De landelijke kaders waaraan de geluidsbelasting van de omgeving wordt getoetst zijn op dit moment nog niet helder. De verwachting bestaat dat in 2023 meer duidelijkheid ontstaat over de te hanteren normen voor geluid. Met een geluidsberekening wordt de te verwachten geluidsbelasting in beeld gebracht. Hiermee kan ook de cumulatie van geluid van verschillende bronnen (zoals wegverkeer, windturbines en industrie) getoond worden. Zie ook antwoorden op 1.1, 3.11 en 3.17.	Geen
27.4	Ze slijten, met name de epoxylaag van de rotorbladen, de wieken. Een windturbine van 3,4mw verliest kilo's per jaar. (Bisfenol A, microplastics, en toxische stoffen) Deze vallen op de grond, komt in het grondwater, in de voedselketen en verstoren de hormoonbalans bij mens en dier. Kunnen leiden tot ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. Verantwoordelijk zijn de eigenaren van de turbines. NRD: meten huidige kwaliteit grond wat betreft bisfenol, microplastics, en toxische stoffen. Als nulmeting i.v.m. verlies hiervan door windturbines. Zie: https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2021/10/Vervuiling-door-erosie-van-rotorbladen-van-windturbines.pdf NRD: meten huidige kwaliteit van het water. (Deze is zoals bekend slecht want maar 1 % voldoet aan de eisen van KRW: https://www.clo.nl/indicatoren/ni1438-kwaliteit-oppervlaktewater-krw Welk effect heeft 62 kg bisfenol, microplastics, en toxische stoffen op de bodem, grondwater, voedselketen, ecologie? Hoe kan dit worden hersteld en tegen welke kosten?	Mogelijke windturbine-eigenaren dienen windmolens te plaatsen en exploiteren die aan de milieuwetgeving voldoen. Het MER maakt gebruik van beschikbare (milieu)gegevens als nul-meting.	Geen
27.5	Ze bewegen. Maar zo dat grote vogels dat niet zien. Er vallen veel slachtoffers. En dat zijn andere vogels dan die door katten gedood worden. Het zijn vooral lepelaars, ganzen, zwanen, roofvogels. De zoekgebieden, met name D en E liggen onder trekvogelroutes en fourageerroutes, denk aan o.a. zeearenden. Insecten gaan ook verloren, kilo's per jaar blijkt uit Duits onderzoek. Die insecten lokken vleermuizen. Door luchtdrukverschil imploderen de longen van deze vleermuizen, soms pas dagen later. Vleermuizen eten o.a. processierupsen. Vogelbescherming: geen windturbines in beschermde natuurgebieden, belangrijke vogelgebieden én in gebieden met vogeltrekroutes. https://www.klimaatfeiten.nl/maatregelen/milieu-aspecten/fauna - De provincie is momenteel bezig om de natuurwaarde in het Diemberbos te verhogen. Zij sparen Ldaarvoor de bomen waar vleermuizen in zitten. Deze zitten in, u gelooft het niet, zoekgebied D! NRD: nagaan waar vleermuizen zitten in beoogde gebieden, zoals in zoekgebied D. Nagaan wat het effect van windturbines onder de trekvogelroute heeft. Nagaan hoeveel insecten zich bevinden in de zoekgebieden en wat het effect van de beoogde windturbine hier op heeft. En op vleermuizen en vogels.	In het beoordelingskader van het MER is de impact op natuur opgenomen. Hierbij wordt gekeken naar beschermde natuurgebieden en naar beschermde flora en fauna. Alle in Nederland voorkomende inheemse vleermuissoorten zijn aangewezen als beschermde diersoorten. Voor het in beeld brengen van de mogelijke impact op vogelsoorten is specifiek aandacht voor trekroutes. Zie ook het antwoord op 11.1.	Geen
27.6	Ook voor mensen is een permanente prikkel, juist daar waarje voorje rust naar toe gaat (Diemberbos) schadelijk. Er zijn al zoveel prikkels. Nooit meer rust. Nooit meer! Natuur is noodzakelijk voor gezondheid en bespaart ook medische kosten. https://www.wur.nl/uploadmm/f/f/c/43966e59-936b-4f76-99c0-b5c9656aca50eengroenegezondewijk.pdf NRD: nagaan hoeveel mensen gebruik maken van het Diemberbos, bijv. a.d.h.v. de teller voor fietsen ter hoogte van House of Birds en parkeerdruk aldaar.	Voor het meenemen van recreatie, zie zienswijze 7.6. Hierbij wordt ook een nulmeting uitgevoerd voor de impact die de plaatsing van windturbines heeft op recreatieve uitlooptgebieden en de volkstuincomplexen.	
27.7	Industriële windturbines worden gebouwd. Hiervoor zijn aanvoerwegen nodig waar bomen voor gekapt worden. Blijvend, want de turbine moet bereikbaar blijven. Zoekgebieden D en E liggen in moerasachtig gebied met veel opslag CO₂, deze komt dan weer vrij. NRD: nagaan hoeveel CO₂ opgeslagen zit in de veenbodem, vooral van zoekgebied D en E. Nagaan hoeveel CO₂ vrijkomt bij de bouw, onderhoud en afbraakproces van windturbines, inclusief aanleg en onderhoud aanvoerwegen.	In het MER zullen de effecten van de aanlegfase beschreven worden. Zie antwoord 3.4. CO₂-uitstoot door veenbodems vindt plaats in geval het veen bloedgesteld wordt aan zuurstof (oxidatie), bijvoorbeeld door het verlagen van het waterpeil. Bouwwerken en wegen sluiten het veen juist af van de atmosfeer, waardoor het minder snel zal oxideren.	Toevoegen kwalitatieve beschouwing aanlegfase als beoordelingscriterium.
27.8	In de grond gaat een fundering van plm. 25 ton beton. Bij vervanging past de vernieuwde turbine niet op deze grondpilaar. Deze moet verwijderd worden en opnieuw geplaatst. Verder noem ik nog: wieken nog niet recyclebaar, verstoring rust, gesjoemel op financieel vlak.Follow the Money heeft hier een ontluisterend stuk over geschreven. NRD: nagaan wat nodig is om de plek waar de turbine mogelijk komt, weer in oude staat te herstellen.	Zie antwoord op 11.6.	
27.9	Daarom: ga zeker verder maar dan met alternatieven. Er zijn er nog velen die niet genoemd zijn!	De gemeente Diemen zet ook in op aan andere vormen van opwek van duurzame energie zoals zonnepanelen op daken enlangs infrastructuur .	

Zienswijze 28 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
28.1	Zie 14.1		
28.2	Zie 14.2		
28.3	Zie 14.3		
28.4	Geen beslissingen te nemen voordat de nieuwe landelijke normen bekend zijn en deze ook toe te passen in de besluitvorming.	Zie antwoord op zienswijze 3.11.	Geen
28.5	Aangezien de geplande windmolens dichterbij de buurt komen van inwoners van Weesp/Driemond dan bij de inwoners van Diemen, verzoek ik u te zorgen dat de stem van de bewoners die qua impact getroffen worden, worden meegenomen in de besluitvorming/participatie ook al zijn zij geen bewoner van uw gemeente. Daarbij tevens rekening te houden met het feit dat een aantal van deze bewoners nog niet bekend is, vanwege de nieuwbouwplannen dicht in de buurt van de	Voor beantwoording van de vraag over normering en Weespersluis, zie de antwoorden op 3.11 en 4.2. Voor beantwoording van de vraag over kaartmateriaal voor Weespersluis, zie het antwoord op 8.2.	Geen

	geplande windmolens, waarvoor reeds vergunningen zijn verleend. Deze woonwijken ook mee te nemen in de plaatjes en afwegingen die in de MER rapportage worden gebruikt om de werkelijke (aankomende) situatie weer te geven.		
Zienswijze 29 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
29.1	Zie 14.1		
29.2	Zie 14.2		
29.3	Zie 14.3		
Zienswijze 30 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
30.1	Zie 14.1		
30.2	Zie 14.2		
30.3	Zie 14.3		
30.4	Zie 24.4		
Zienswijze 31 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
30.1	Zie 14.1		
30.2	Zie 14.2		
30.3	Zie 14.3		
Zienswijze 32 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
32.1	Zie 14.1		
32.2	Zie 14.2		
32.3	Zie 14.3		
32.4	Zie 24.4		
Zienswijze 33 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
33.1	Zie 14.1		
33.2	Zie 14.2		
33.3	Zie 14.3		
Zienswijze 34 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
34.1	Zie 14.1		
34.2	Zie 14.2		
34.3	Zie 14.3		
Zienswijze 35 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
35.1	Zie 14.1		
35.2	Zie 14.2		
35.3	Zie 14.3		

Zienswijze 36 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
36.1	Zie 14.1		
36.2	Zie 14.2		
36.3	Zie 14.3		
Zienswijze 37 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
37.1	Zie 14.1		
37.2	Zie 14.2		
37.3	Zie 14.3		
Zienswijze 38 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
38.1	Zie 14.1		
38.2	Zie 14.2		
38.3	Zie 14.3		
Zienswijze 39 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
39.1	Zie 14.1		
39.2	Zie 14.2		
39.3	Zie 14.3		
Zienswijze 40 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
40.1	Zie 14.1		
40.2	Zie 14.2		
40.3	Zie 14.3		
Zienswijze 41 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
41.1	Zie 14.1		
41.2	Zie 14.2		
41.3	Zie 14.3		
Zienswijze 42 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
42.1	Zie 14.1		
42.2	Zie 14.2		
42.3	Zie 14.3		
42.4	Zie 18.4		
42.5	Zie 18.5		
42.6	Zie 18.6		
42.7	Zie 18.7		
Zienswijze 43 (per email).			

Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
43.1	Zie 14.1		
43.2	Zie 14.2		
43.3	Zie 14.3		

Zienswijze 44 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
44.1	Hoe gaat de gemeente Diemen (hierna Diemen) ervoor zorgen dat er inzicht komt ten aanzien van de door het ARK veroorzaakte (geluids)overlast voor omwonenden?	Zie het antwoorden op 1.1, 3.11 en 3.17.	Geen
44.2	Is Diemen bereid in de NRD Wind op te nemen dat de geluidsbelasting door het ARK zorgvuldig wordt onderzocht en in kaart gebracht, zodat een compleet beeld van alle reeds bestaande omgevingsgeluiden beschikbaar is, alvorens een besluit over het plaatsen van windturbines wordt genomen? Zo ja, aan welke organisatie/bureau wordt dit onderzoek uitbesteed? Zo nee, waarom niet?	Zie het antwoord op 1.1, 3.11 en 3.17	Geen
44.3	Inmiddels is Diemen begonnen met het informeren van haar inwoners en inwoners van buurgemeenten. Op 12 oktober jl. werd een infobijeenkomst Zoekgebieden wind en zon georganiseerd. In de presentatie werd een slide getoond met cirkels van woningen, die binnen de geluidscontouren van mogelijk te plaatsen windturbines in de zoekgebieden liggen. Frappant is, dat hier de 5 windzoekgebieden van Diemen werden getoond, alsmede 1 windzoekgebied van Amsterdam, nabij Diemens gemeentegrens in de Diemerscheg. Waarom is slechts dat ene Amsterdamse zoekgebied getoond en niet de andere Amsterdamse zoekgebieden (Science Park en reservezoekgebied Diemerpark), die beduidend dichterbij een veel groter aantal Diemense woningen liggen?	Zie de antwoorden op 3.6, 4.5, en 9.1.	Geen
44.4	In de presentatie staat dat nieuwe geluidsnormen van het rijk nodig zijn alvorens in Diemen windturbines worden geplaatst. Geldt dit ook als zou blijken dat er minder dan 3 Windturbines in Diemen mogelijk zijn Of kan het zo zijn, dat Diemen in dergelijk geval eigen geluidsnormen gaat hanteren?	Zie het antwoord op 3.11	Geen
44.5	Op 18 oktober jl. zijn er door tweede Kamerleden vragen gesteld aan de minister van Klimaat en Energie nu bekend is geworden dat de in 2009 vastgestelde geluidsnormen voor windturbines op basis van jaargemiddelden de bewoners onvoldoende beschermt en dat de overheid daarvoor destijds al werd gewaarschuwd door experts. Kunt u toezeggen dat de oude geluidsnormen op basis van jaargemiddelden niet worden gebruikt om de geluidsbelasting van in Diemen te plaatsen windturbines te beoordelen?	Zie het antwoord op 3.11 en 23.9.	Geen
44.6	Uiteraard heb ik ook de NRD Wind doorgenomen en hieronder mijn vragen/opmerkingen (zienswijze) in chronologische volgorde: Op pag. 2 wordt aangegeven dat het nog niet duidelijk is of en hoeveel windturbines mogelijk zijn en de juiste kaders nog gecreëerd moeten worden om windturbines mogelijk te maken. Hoe kan beoordeeld worden of windturbines mogelijk zijn als er nog geen kaders zijn? Wanneer en door wie worden de kaders vastgesteld? Krijgen omwonenden inspraak bij het vaststellen van deze kaders? De indruk wordt hierdoor gewekt dat windturbines er moeten komen en dat de kaders achteraf worden gecreëerd om dit mogelijk te maken. Is Diemen bereid ter bescherming van haar eigen inwoners en die van buurgemeenten het standpunt in te nemen, dat er geen gehinderde mogen ontstaan door de plaatsing van windturbines?	U refereert aan de zin 'Aangezien het nog niet duidelijk is of en hoeveel windturbines mogelijk zijn in de daarvoor aangewezen RES-zoekgebieden binnen Diemen, en de juiste kaders nog gecreëerd moet worden om windturbines mogelijk te maken, is gekozen direct een m.e.r.-procedure te doorlopen en een MER op te stellen.' We begrijpen dat dit verkeerd kan worden begrepen. Hiermee wordt bedoeld: 'Aangezien het nog niet duidelijk is of en hoeveel windturbines mogelijk zijn in de daarvoor aangewezen RES-zoekgebieden binnen Diemen, is ervoor gekozen om een Plan-m.e.r.-procedure te doorlopen. Als hieruit blijkt dat windturbines veilig voor mens en natuur geplaatst kunnen worden, dan kan de gemeenteraad van Diemen besluiten om hiervoor kaders vast te leggen in de Omgevingsvisie Diemen 2040.' Zie verder ook antwoord 3.11.	Zin op pagina 2 van de NRD wordt vervangen.
44.7	Het MER levert een onderbouwing van een ruimtelijk besluit en verschaft inzicht in verschillen tussen meerdere alternatieven. Welke alternatieven worden bedoeld?	Binnen het MER wordt specifiek gekeken naar verschillende manieren om de opwek van windenergie in de zoekgebieden vorm te geven. De locatie van windturbines binnen de zoekgebieden en het aantal windturbis kan daarbij variëren. Deze alternatieven worden in participatie met betrokkenen opgesteld.	Geen
44.8	Ook maakt het MER inzichtelijk welke mitigerende maatregelen en aandachtspunten er voor de vervolgfase zijn. Hoe kunnen er mitigerende maatregelen worden bedacht als er geen kaders zijn en geen geluidsnormen?	Met betrekking tot geluidsnormen, zie het antwoord op zienswijze 3.11. Daarnaast zijn geen kaders nodig om een negatieve ontwikkeling op een bepaald thema te constateren. Zo kan het ervaren van slagschaduw of lichtschittering in zichzelf een negatieve ontwikkeling zijn waarbij mitigerende maatregelen mogelijk kunnen zijn. Het is aan het besluitvormingsproces om te bepalen of mitigerende maatregelen evenredig zijn aan de verwachte impact en als voorwaarden zullen worden meegegeven aan een initiafnemer	Geen
44.9	Op pag. 3 staat dat er nader onderzoek nodig is om de inpassing van windturbines mogelijk te maken. Hoe worden omwonenden hierbij betrokken? En worden omwonenden in een dermate stadium betrokken dat zij input kunnen geven over voor hen relevante aandachtspunten in het onderzoek?	Participatie is een belangrijk onderdeel van het m.e.r.-proces. Een samenvatting van het participatieplan is opgenomen in de NRD. Er zijn twee momenten in het m.e.r.-proces waarop zienswijzen kunnen worden ingediend. Aandachtspunten voor het onderzoek konden nu worden meegegeven in het kader van de NRD. Als het concept MER is opgesteld volgt de tweede zienswijzenronde. Ook rondom het ruimtelijk besluit vindt participatie plaats. Voor een overzicht van onze communicatiemomenten om de NRD onder de aandacht te brengen zie ook het antwoord op 3.1.	Geen
44.10	In figuur 2 op pag. 3 worden generieke zoekgebieden voor wind en zon getoond. Dit werkt nogal verwarrend, aangezien het hier gaat om de NRD Wind. Ook figuur 1 op pag. 2 is onzorgvuldig m.b.t. de zoekgebieden voor wind. Hier staan nog 7 zoekgebieden op, waarvan er 2 inmiddels zijn afgefallen. Bent u bereid deze beide figuren te vervangen door een actueel plaatje van de 5 wind zoekgebieden waarop deze NRD Wind betrekking heeft? Zo nee, waarom niet?	In hoofdstuk 2 van de NRD wordt nader ingegaan op de stapsgewijze concretisering van de Diemer zoekgebieden voor windenergie. Daar vindt u ook een actuele kaart..	Zie mededeling 'afbakening zoekgebieden' op pagina 3.

		Zie mededeling ‘afbakening zoekgebieden’ op pagina 2 voor de definitieve kaart van de te onderzoeken gebieden.	
44.11	Diemen is (terecht) bereid over de grenzen te kijken t.a.v. windzoekgebieden, die aan andere gemeentes grenzen. Deze inwoners zijn ook uitgenodigd voor de informatieavond van 12 oktober jl. Amsterdam heeft diverse windzoekgebieden, die heel dicht op Diemen liggen. Hoe gaat Diemen ervoor zorgen dat getroffen inwoners van Diemen door de gemeente Amsterdam op dezelfde wijze worden geïnformeerd en betrokken bij het participatieproces?	Zie de antwoorden op 3.6, 4.5, 9.1	Geen
44.12	Communicatie en participatie: Diemen is voornemens de bewoners van Diemen en buurgemeenten actief bij het milieu-onderzoek te betrekken. Tot nu toe in het hele RES proces zijn bewoners weliswaar geïnformeerd, als zij toevallig op de hoogte waren van een digitale meeting of een inloopavond, maar er is niet he gevoel ontstaan van een dialoog, laat staan participatie. De stakeholders in dit traject waren/zijn met name gemeenteambtenaren en Diemenaren, die het predicaat klimaatkoploper hebben gekregen en uiteraard ook Diemerwind. Zij hebben workshops gehad, hebben simulaties van windturbines gezien etc. etc. Tot op heden is er geen aandacht geweest voor de omwonenden, dus die inwoners, die straks uitzicht hebben op windturbines en/of geluidshinder zullen ervaren. Bent u bereid deze omwonenden ook als stakeholders aan te merken en hen serieus te betrekken bij rondetafelgesprekken, het beoordelen van de alternatieven e.d. om zodoende draagvlak te creëren.	Zie de antwoorden op 3.2, 3.14 en 44.9	Geen
44.13	Op pag. 8 bij 2.2 staat dat het onderzoek naar slagschaduw wordt gedaan tot waar slagschaduw mogelijkerwijs kan reiken en voor geluid tot waar het geluid van een windturbine onder een bepaalde hoeveelheid decibellen komt(dB's). Welke hoeveelheid dB's wordt als grens genomen? Zou het bij het ontbreken van wettelijke normen op dit moment, niet nuttiger zijn om het windturbinegeluid tot op 10 x de as-lengte te meten? Gedurende welke periode en hoe lang wordt het onderzoek uitgevoerd, en wordt het bij verschillende weersomstandigheden, bij verschillende windsnelheden, en zowel overdag als 's nachts gedaan? Houdt het onderzoek ook rekening met het verschillende effect van dB's op de gevel, afhankelijk van het type/materiaal/mate van isolatie van gevel/daken?	Paragraaf 3.4.2. van de NRD omschrijft de methodiek voor geluidshinder. De methodiek stelt vooraf geen grens, maar brengt de kans op hinder in kaart door de (cumulatieve) geluidsbelasting te combineren met het percentage gehinderden. Zie ook antwoorden 1.11, 3.11, 3.17.	Geen
44.14	De referentiesituatie is een punt in de toekomst waartegen de milieueffecten worden beoordeeld. Welke referentiesituatie hanteert Diemen? Wordt er bij het bepalen van de referentiesituatie ook rekening gehouden dat er wellicht een IJmeerlijn door de Diempolder gaat komen?	Om de referentiesituatie te beschrijven wordt gebruik gemaakt van autonome trends en vastgestelde beleidsvoornemens. Specifiek de IJmeerlijn vormt op dit moment nog geen vastgestelde ontwikkeling en is daarom (nog) geen onderdeel van de referentiesituatie.	Geen
44.15	Op pag. 12 bij Geluid: De effectbepaling geluid wordt slechts aan de hand van informatie door de leverancier en literatuurgegevens en ervaring elders vastgesteld. Het is algemeen bekend dat de literatuur en onderzoeksgegevens achterhaald en vaak niet relevant zijn voor de situatie dat (mega)windturbines in stedelijk gebied worden geplaatst. Welke literatuurgegevens is Diemen voornemens te gebruiken? En welke ervaring elders wordt als referentie gebruikt? Is Diemen van mening dat deze werkwijze zorgvuldig genoeg is om de effecten duidelijk te krijgen en op basis hiervan draagvlak te creëren? Ook blijkt dat in de praktijk de door de leverancier verstrekte modelberekeningen na plaatsing kunnen afwijken en meer overlast veroorzaken dan vooraf gedacht. Hoe gaat Diemen bewoners daartegen beschermen? Welke contractuele afspraken gaat Diemen daarover met leverancier maken? Bij cumulatie van windturbinegeluid ontbreekt het geluid van het Amsterdam-Rijnkanaal. Gezien de eerdere toezegging van de gemeente op dit punt, zou ik het geluid van het ARK specifiek opgenomen willen zien.	De geluidsbelasting wordt bepaald aan de hand van een rekenmodel. Hiertoe wordt geen informatie van de leverancier aangenomen. In het MER worden mitigerende maatregelen aanbevolen mocht een knelpunt geïdentificeerd worden. Met deze informatie kan over de voor- en nadelen kan een bestuurlijke afweging gemaakt worden om wel/niet en op welke manier opwekking van windenergie vorm te geven. Contractuele afspraken met leveranciers zijn nu niet aan de orde. Voor cumulatief geluid (van o.a. scheepvaartverkeer) zie antwoord op 1.1, 3.11 en 3.17.	Geen

Zienswijze 45 (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
45.1	Zie 14.1		
45.2	Zie 14.2		
45.3	Zie 14.3		
45.4	Zie 18.4		
45.5	Zie 18.5		
45.6	Zie 18.6		
45.7	Zie 18.7		

Zienswijze 46(1) (per email).			
Reactie-nummer	Zienswijze	Reactie	Aanpassing NRD
46.1	De NRD laat strategie en visie van buurgemeenten buiten beschouwing: Ook al worden windturbines niet op de grond van buurgemeenten geplaatst, ze staan wel op plekken langs de rand en dat heeft effect op de bestaande situatie, en op de toekomstige situatie in buurgemeenten. Elke gemeente heeft zijn eigen visie en strategie en windturbines kunnen in de weg staan van wat men wil als het gaat om rust, ruimte, groen en woningen.1a.Waarom wordt niet gevraagd om omgevingsvisie inclusief woningbouw van buurgemeenten mee te nemen–dus verder gaand dan huidige bestemmingsplannen?1b.Bent u het met mij eens dat het dan vervolgens aan de buurgemeenten is om te beoordelen of zij de windturbineplannen vindenpassen in hunvisie?1c. Indien u van mening bent dat dit buiten een Milieueffectrapportage valt, kunt u dan aangeven in welk proces het belang van buurgemeenten wordt meegenomen in beoordeling van de plannen?1d. Als daar geen proces voor is, bent u het dan met mij eens dat dit er terstond moet komen? 2Ter illustratie: Op 18 oktober werd binnen gemeente Weesp een advies gegeven om een zienswijze in te dienen over het meenemen van de belangen van die gemeente.	Zie de antwoorden op 3.6, 4.5 en 9.1. Weesp is sinds maart 2022 een zogenoemd stadsgebied binnen de gemeente Amsterdam waardoor de afstemming nu plaatsvindt met de gemeente Amsterdam.	Geen
46.2	De NRD is in strijd met handreiking MER door toekomstige plannen niet mee te nemen: Op blad 13 wordt gezegd dat voor toekomstige woningen alleen wordt gekeken naar vastgestelde bestemmingsplannen. Dat is in kortzichtig en in strijd met de handreiking MER. Een Milieueffectrapportage dient ook relevante plannen mee te nemen als op dit moment sprake	Binnen het MER wordt gebruik gemaakt van relevante beleidsstukken om de referentiesituatie op te stellen.	Geen

	is van enige onzekerheid. Woningbouwplannen hebben een lange aanloop. Een goed voorbeeld is bijvoorbeeld de Achtersluispolder. Het huidige bestemmingsplan is industriegebied, maar de publieke strategie van de gemeente is om daar op korte termijn woningen te gaan realiseren. Zie https://maakachtersluispolder.zaanstad.nl/system/attachments/files/000/012/329/original/Bijlage_1_-_Principenota_Ontwikkelstrategie_MAAKAchtersluispolder_2021_11_22.pdf Een ander voorbeeld is de zgn. Havenstad: plannen voor 6.900 woningen in Amsterdam Noord-West –die overigens bedreigd worden door windturbineplannen rondom Noorder IJplas en Cornelis-Douwesterrein. De MER handreiking: https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/praktijkhandreiking/alternatieven/beperkte-procedure/referentiesituatie/ Er ligt een grote woningbouwopgave en een grote energie-opgave. Die twee moeten gecombineerd worden bekeken en dus niet door oogkleppen op te doen voor de toekomst. Bent u het met mij eens dat de MER handreiking gevolgd moet worden en verder gekeken moet worden dan alleen vastgestelde bestemmingsplannen als het om toekomstige woningbouw gaat? Overigens juich ik toe dat het aantal gehinderde een belangrijke bepaling is in de NRD: een veel betere maat dan het percentage, want uiteindelijk wil je de bevolkingsdichtheid meenemen in het bepalen van de impact.	Dit hoeven niet alleen vastgestelde bestemmingsplannen te zijn. Ook de woningbouwlocaties in de nabijheid van de zoeklocaties die uit beleidsstukken naar voren komen, worden hierbij meegenomen. Voor specifiek Weespersluis is het bestemmingsplan al wel vastgesteld, en wordt dit als uitgangspunt genomen.	
46.3	De huidige geluidsnormatiek deugt aantoonbaar niet en daarmee is er geen basis voor een geldige MER: Uit onze analyse van het NIJP geluidsonderzoek is gebleken dat er geen consensus en grote inconsistentie is bij geluids-onderzoek. Een onderzoek buiten Amsterdam was 10 keer zo streng dan NIJP en kwam voor een geluidscontour op 1.000 meter, daar waar NIJP op 500 meter kwam. Daarnaast: een VROM inspectie heeft uitgewezen dat normeren van geluid op basis van jaarlijks gemiddelde niet voldoet. Het komt niet overeen met hoe we in Nederland geluidseffecten beoordelen en het is niet te handhaven. Zie https://fa7t2bwvxb1.b-cdn.net/3jifxp4azet-huf-beoordeling-regels-windturbines.pdf Het Parool schreef hierover: https://www.parool.nl/nederland/inspectie-omwonenden-windmolens-onvoldoende-beschermd-tegen-geluidsoverlast-bfab8c36/ Dit zet de hele aanpak voor geluidseffect beoordeling op losse schroeven. Daar komt bij dat de Amsterdamse expertgroep geoordeeld heeft dat als ondergrens niet 40dB maar 42dB (anderhalf keer zo hard) mag worden gehanteerd, omdat het kort gezegd anders niet lukt om iets te vinden. Verder wordt dat niet onderbouwd. Hiermee treedt de expertgroep buiten haar boekje. De expertgroep geeft zelf aan: "Vanwege deze tijdelijkheid adviseert de expertgroep een behoedzame benadering". In deze tijdelijke situatie waarin geen landelijke normen zijn kunnen we constateren dat er sprake is van grote verschillen, onduidelijkheden en twijfel. Het ene onderzoek is 10 keer zo streng als het andere en dezelfde geluidsgrenzen liggen voor dezelfde windturbines soms op 500 meter en soms op 1.000 meter. Een behoedzame benadering is: wachten op gedegen normatiek-voordat verder analyse wordt gedaan. Deze normatiek wordt in 2023 verwacht. De expertgroep zegt ook dat rekening moet worden gehouden met de situatie dat de normen straks strenger zijn en nota bene dan wel gelden voor windturbines/plannen in aanmaak. Dat zou een enorme impact zijn met politieke consequenties, schadevergoedingen en beschadigd vertrouwen van burgers in duurzaamheid en politiek. Advies expertgroep Amsterdam: https://energieregionh.nl/app/uploads/2022/07/Definitieve-advies-expertgroep-gezondheidseffecten-windturbines.pdf3 3a. Bent u het met mij eens dat het voorzorgprincipe moet worden gehanteerd en gewacht moet worden op degelijke normatie gezien het overweldigende bewijs dat we niet kunnen vertrouwen op de huidige normatiek? 3b. Zo niet, bent u het dan met mij eens dat op zijn minst een alternatief moet worden gevonden voor het jaargemiddelde geluid, aangezien dit is afgeserveerd in de VROM inspectie	Zie antwoord op 3.11 en 23.9.	Geen
46.4	De NRD zou moeten stellen dat alle geluidscontouren worden meegenomen: Het is belangrijk om op te dragen dat hinder wordt gemeten voor alle geluidscontouren. In het NIJP geluidsonderzoek werd gestopt met het tellen van gehinderde tot en met de 42 dB contour. Echter: daarbuiten is ook ernstige hinderen dat telt op. Ik kan mij voorstellen dat uit gemak niet verder is gekeken, maar het kan een verschil maken van vele honderden gehinderde en daarmee doorslaggevend zijn. 4a. Bent u het met mij eens dat de NRD zou moeten opdragen alle geluidscontouren te gebruiken bij het bepalen van aantallen gehinderde?	In het MER wordt ook gekeken naar de mogelijke hinder bij lage geluidbelastingen (zoals ook beschreven in de NRD).	Geen
46.5	De NRD zou het GES model uit moeten sluiten: In het NIJP geluidsonderzoek werd het GES model voor gezondheid gebruikt. Die wordt echter door de GGD als achterhaald beschouwd. De hinderkarakteristiek komt niet overeen met de geldende modellen voor hinder (Jansen et al). Zo oordeelt het GES model 'Zeer goed' voor een geluidsniveau met 7% gehinderde binnen en 18% buitenshuis. Zie https://ggdghor.nl/actueel-bericht/ggd-trekt-instrument-gezondheid-effect-screening-terug/ 5a. Bent u het met mij eens dat de NRD zou moeten opdragen niet het GES model te gebruiken?	Zie antwoord op 9.8.	Geen
46.6	De NRD zou moeten vragen om twee effectweergaven: mét en zonder mitigatie: Met mitigaties kunnen effecten worden gereduceerd en het is goed in kaart te brengen hoe dat zou kunnen en wat het uiteindelijke effect is. Daarnaast is er een scenario waarin die mitigaties niet kunnen worden gegarandeerd. Dat moet ook meespelen in de beoordeling. Ten tijde van een energiecrisis kun je je voorstellen dat de windturbines toch niet stil worden gezet. Nood breekt wet, dat klopt, maar dit scenario moet wel worden meegenomen in de overwegingen. Want dan kun je beter windturbines in een dunbevolkt gebied continu laten draaien. Anders krijgen we Groningse-aardbeving situatie: energie die hoe dan ook gewonnen moet worden ten koste van de burgers. In Groningen konden we niet kiezen voor locatie. Hier wel. 6a. Bent u het met mij eens dat de NRD twee weergaven zou moeten maken: mét en zonder mitigatie en de weergave mét mitigatie niet te positioneren als het primair te beoordelen effect?	In de beoordeling van de alternatieven wordt het effect zonder mitigatie beoordeeld. In het MER worden bij het constateren van knelpunten mitigerende maatregelen aanbevolen. Deze mitigerende maatregelen worden niet doorgerekend; dit dient bij een eventuele projectfase gedaan te worden.	Geen
46.7	Vraag in de NRD om categorie 0 te gebruiken voor nul of verwaarloosbaar: In het geluidsonderzoek NIJP stond in de belangrijkste tabel op plekken '0' terwijl verderop in de legenda duidelijk werd dat dit stond voor 0 tot honderden woningen. Dat geeft een sterk vertekend beeld. 7a. Bent u het met mij eens dat de NRD zou moeten verzoeken de '0' alleen te gebruiken voor nul of verwaarloosbaar kleine aantallen, om verkeerde interpretatie te voorkomen.	In het MER zal een duidelijke uitleg van de beoordeling opgenomen worden waarin wordt verklaard wat de betekenis is van een bepaalde beoordeling.	Geen
46.8	Bijlage	Uitgebreid rapport: "Het failliet van tijdelijke normen voor windturbines" ter kennisgeving aangenomen	Geen